

BİR GAZETE YAZARI OLARAK MİRJAQIP DUWLATOV MİRJAQIP DUWLATOV AS A NEWSPAPER AUTHOR

Dr. Öğr. Üyesi Onur BALCI*
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
onur.balci.ctl@gmail.com

Öz

Kazak edebiyatının ve Alaş Hareketi'nin en önemli isimlerinden biri olan, yazar, şair, siyaset adamı kimliklerini taşıyan Duwlatov'un edebi hayatında gazetecilik önemli bir yer tutmaktadır. 1907'den 1927'ye kadar 20 yıl boyunca pek çok gazete yazısı kaleme alan yazar, bu yazılarında siyasî hareketlerden salgın hastalıklara, önemli şahıslardan Kazak halkının adetlerine, siyahi kölelerden edebi eleştiriye kadar pek çok farklı konuyu işlemiştir. Yazarın üzerinde en çok durduğu meselelerden biri de eğitim meselesidir.

Duwlatov'un gazetecilik hayatında Qazaq Gazetesi'nin önemli bir yeri bulunmaktadır. Yazar, Qazaq Gazetesi kapatılana kadar bu gazeteye çok önem vermiş ve pek çok yazısını bu gazetede yayımlamıştır. Yazarın yazılarını yayımladığı birkaç gazete şunlardır: Ayqap, Eñbekşi Qazaq, Qızıl Qazaqstan.

Yazar, bu gazete yazılarında pek çok farklı müstear kullanmıştır. Madiyar ve M.D. yazarın en çok kullandığı müstearlardır. Bu isimler arasında Türük Balası (Türk Evladı) ismi o dönemin şartları düşünülünce son derece dikkat çekicidir.

* ORCID: orcid.org/0000-0003-2771-7354

Bu yazıda Mirjaqıp Duwlatov'un gazete yazıları ve bu yazılarında işlediği konular ele alınacaktır. Sonuç kısmında ise bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mirjaqıp Duwlatov, gazete yazısı, Kazak Gazetesi.

Abstract

Journalism has an important place in Duwlatov's literary life as one of the most famous names of the Kazakh literature and the Alash Movement who has the identities of writer, poet and politician. The author, who wrote many newspaper articles for 20 years from 1907 to 1927, covered many different topics like political movements, epidemic diseases, important people, the traditions of Kazakh people, black slaves, literary criticism etc. The issue of education is one of the most emphasized issues by the author.

Qazaq Newspaper has an important place in Duwlatov's journalistic life. Until Kazakh Newspaper was closed, he attached great importance to this newspaper and published many of his articles in this newspaper. A few newspapers in which the author has published his articles are: Ayqap, Eñbekşi Qazaq, Qızıl Qazaqstan.

The author used many different nicknames in these newspaper articles. Madiyar and M.D. are the most commonly used nicknames by the author. Among these names, the name of Türik Balası (Turkish Son) is extremely remarkable when considering the conditions of that period.

In this article, the newspaper articles of Mirjaqıp Duwlatov and the topics covered in these articles will be discussed. An evaluation will be made in the conclusion section.

Keywords: Mirjaqıp Duwlatov, newspaper article, Kazak Newspaper.

1. Mirjaqıp Duwlatov ve Gazete Yazarlığı

Mirjaqıp Duwlatov, Kazak edebiyatının en önemli isimlerinden biridir. 20. yüzyılın başında Kazak edebiyatında görülmeye başlayan milliyetçilik akımı yazarın eserlerinde kendini göstermektedir. Yayın hayatına 1907'de Serke Gazetesi'nde yayımlanan *Jastarğa* isimli şiiriyle başlayan müellif, bu tarihten sonra pek çok önemli esere imza atmıştır. Kazak edebiyatının ilk romanı olan *Baqıtsız Jamal'ı* (Talihsiz Cemal), yayımlandıktan kısa bir süre sonra Kazaklar arasında büyük bir şöhret kazanan *Oyan*

Qazaq'ı (Uyan Kazak), modern Kazak tiyatrosunun ilk eserlerinden olan *Balqıya'yı* ve pek çok kısa hikâyeyi kaleme alan yazarın hayatında¹ gazetecilik önemli bir yer tutar.

Edebi eserlerinin neredeyse tamamında sosyal konulara değinen yazar bu eserlerinde kendi fikirlerini söyletecek kahramanlar yaratmıştır. Örneğin *Baqıtsız Jamal*² romanında köye molla olarak tutulan Aziz isimli genç, *Balqıya'da*³ Qasım ve Qasım'ın arkadaşları Duwlatov'un fikirlerini söylediği kişilerdir. *Oyan Qazaq'ta* ise fikirlerini kendi ağzından edebi bir dille ifade eder. Gazete ise Duwlatov için farklı bir mecradır. Duwlatov, gazetelerde fikirlerini, kahramanlara ihtiyaç duymadan, doğrudan kendisi dile getirir. Aynı zamanda edebi eserlerde özellikle Çağatayca'nın etkisi altındaki edebi dilin dışında gazete yazılarında daha canlı bir Kazakça kullanmıştır.

1907'den 1927'ye kadar farklı gazetelerde yazılar kaleme alan yazarın hayatında, Axmet Baytursinov ile birlikte 1913'ten 1918'e kadar çıkardıkları ve İsmagulov'un Alaş Hareketi'nin mayası (2013a: 25) olarak adlandırdığı *Qazaq Gazetesi*⁴ önemli bir yer tutmaktadır. Örneğin Duwlatov, *İkinci Şubat* (Qazaq, 1914/ 49) isimli yazısında *Qazaq Gazetesinin* çıkmaya başlamasının üzerinden geçen ikinci şubat ayını kutlarken *Kazak Matbaası* (Qazaq, 1917/ 239) başlıklı yazısında ise gazeteye matbaa alınmasının sevincini işlemektedir. Halka bu gazete üzerinden seslenmekte, düşüncelerini bu gazete üzerinden yaymaya çalışmaktadır. Yazar, gazete yazılarının pek çoğunu bu gazetede yayımlamış, gazetenin 1918 baharında kapatılmasının ardından başka gazetelere yönelmiştir.

Yazarın gazete yazılarında işlediği konulara bakılınca son derece geniş bir perspektife sahip olduğunu söylemek mümkündür. Yazıların genelinde Kazaklar, o dönemdeki siyasî gelişmeler, tarih, eğitim gibi konular işlenmesinin yanında Duwlatov'un dünyadaki gelişmelerden haberdar olduğu da açıkça

¹ Yazarın hayatı ve eserleri hakkında bilgi için bk. Arıkan, 2008a.

² *Baqıtsız Jamal* romanı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Arıkan, 2008b.

³ *Piyes* ile ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Kınacı, 2016; Kınacı, 2017.

⁴ *Qazaq Gazetesi* ile ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Türk, 2005.

görülmektedir. Örneğin Edirne'nin Bulgarlar tarafından işgal edilmesi üzerine Edirne ile ilgili bir yazı kaleme almış (Qazaq, 1913/ 7); köle ticaretinin artması üzerine zenci kölelerden ve kölelikten bahsetmiş (Qazaq, 1913/ 8-9); Kiyev'de öldürülen bir çocuğun cinayeti ile suçlanan Beylis isimli Yahudi bir kadının davası üzerine bir yazı kaleme almış (Qazaq, 1913/ 33); Anadolu'da yaşayan Türklerin Birinci Dünya Savaşı'ndaki mücadelelerinden övgü ile bahsetmiş (Qazaq, 1918/264); *Tom Day'ının Tasması* isimli kitap yazar Harriet Beecher Stowe'yu minnetle yâd etmiştir (Qazaq, 1913/ 9). Yazılarındaki bu geniş konu yelpazesinden hareketle Duwlatov'un dünyadan haberdar olduğunu ve ilgi çekici konulara eğiliminin olduğunu söylemek mümkündür.

Duwlatov, gazete yazılarında pek çok farklı isim kullanmıştır. Bu isimler şunlardır: Arğın, Torğayulı, Turgayskiy, Mirjaqıp Duwlatov, Azamat Alaşuğlı, M.D., Türük Balası, Mir-Yakub Duwlatov, M., Madiyar, Mirjaqıp, Arğın Balası, Mirjaqıp Duwlatuğlı, M. iyar, Tayminer, Taybağar, Torğaylıq, M.yar, Duwlatulı. Bu isimler arasında yazarın en çok tercih ettiği müstearlar M.D. ve Madiyar'dır. Türük Balası ismi yazarın yaşadığı ve yazdığı dönem için son derece dikkat çekicidir. Yazar, 8 yazısında bu ismi tercih etmiştir.

Duwlatov, pek çok yazısını Kazak Gazetesi'nde yayımlamasının yanında bu gazeteden başka pek çok dergi ve gazetede de yazılar yayımlamıştır. Bu gazete ve dergiler şunlardır: Serke, Waqıt, Sibirskiye Voprosı, Ayqap, Qazaq, Birlik Tuwı, Abay Dergisi, Sariarqa, Kedey Sözi, Aq Jol, Qızıl Qazaqstan, Şolpan, Eñbekşi Qazaq, Tilşi, Jas Qazaq, Jas Qayrat, Awıl Tili, Awıl Gazeti.

Duwlatov'un gazete yazılarından onun hayatındaki dalgalanmaları gözlemek mümkündür. Örneğin, şiir kitaplarında Allah temasını sık sık işlemesine, peygambere göndermeler yapmasına rağmen gazete yazılarından din ile arasına bir mesafe koyduğunu görmek mümkündür. Örneğin, *Din hām Ğılım* (Qızıl Qazaqstan, 1923/ 16) yazısında dini, karanlıkla bağdaştırmakta ilimi ise ışık ile ilişkilendirmektedir. *Torğay hām Irğız Üyeziniñ Xalqına* (Qazaq, 1916/ 204) isimli yazıda Duwlatov, diğer üç yazar ile birlikte padişahın asker alma kanununa boyun

eğilmesi gerektiğini yazarken *On Altının Oyranı* (Eñbekşi Qazaq, 1926/ 145) isimli yazısında ise *Torğay hām Irğız Üyeziniñ Xalqına* isimli yazısında söylediklerini zorlama ve baskı neticesinde söylediğini belirtmiştir.

Duwlatov'un edebi ve siyasi hayatında gazete yazılarının önemli bir yer tuttuğunu görmek mümkündür.

2. Gazete Yazıları ve Konuları⁵

1. Bizdiñ Maqsatımız (*Bizim Maksadımız*, Serke, 1907/2. İsim: Arğın): Rusya'nın Kazak toprakları üzerindeki haksız uygulamaları ve Kazak aydınlarının siyasi maksadı.

2. İbrahim İbn Qunanbayev (*İbrahim İbni Kunanbayev*, Waqıt, 1908/ 383. İsim: ?): Kazakların büyük şairi Abay İbrahim Kunanbayulu. Yazar, Abay'ın bir şiirinden de örnek vermiştir.

3. Sayeant Consules (*Afet Dönmek Üzere*, Sibirskiye Voprosı, 1910/ 37. İsim: Turgayskiy): Sibiry'a'da meydana gelen kıtlık, olumsuz durumlar ve yaklaşan kıtlığa karşı bürokratların kayıtsız kalması. Kazakça Çevirisi: *Apat Töngeli Tur*⁶.

4. Gosudarstvenneya Duma Häm Qazaq (*Milli Duma Meclisi ve Kazak*, Ayqap, 1911/ 05. İsim: Mirjaqıp Duwlatov): Rus meclisinde Kazak milletvekili olması gerekliliği işlenmiştir.

5. Oquw Kitabı Xaqında (*Okuma Kitabı Hakkında*, Ayqap, 1911/ 7. İsim: Azamat Alaşuğlı): Kendisi tarafından hazırlanan okuma/ kıraat kitabı anlatılmıştır.

6. Qazaq Xalqının Bas Adamdarına (*Kazak Halkının Baş Adamlarına*, Ayqap, 1911/ 7. İsim: Azamat Alaşuğlı): Muxamedjan Seralin tarafından çıkarılan Ayqap Dergisi anlatılmış ve bu gazeteye destek vermeyenler eleştirilmiştir.

7. Jer Mäselesi (*Yer Meselesi*, Ayqap, 1911/ 11. İsim: Azamat Alaşuğlı): Göçebelik ve yerleşik hayata geçiş arasında kalan Kazak

⁵ Duwlatov'un gazete yazıları şu eserlerden faydalanarak incelenmiştir: Mirjaqıp Duwlatov (2013). *Altı Tomdıq Şığarmalar Jıynağı. c. II-III*, Almatı: Mektep Baspası. Yazılar ile ilgili hem ikinci cildin hem de üçüncü cildin sonunda *Tüsiniktemeler* 'Açıklamalar' ismi ile izahat mevcuttur. Burada bazı yazılar ele alınmış bazı yazılar ise sadece ismen zikredilmiştir.

⁶ Bu çeviri Duwlatov'un kızı Gülnar Mirjaqıppızı tarafından gerekli olur düşüncesiyle yaptırılmıştır. (İsmagulov, 2013b: 370).

halkı. Duwlatov bu yazıda açıkça Kazakların yerleşik hayata geçmesi gerekliliğini savunmaktadır.

8. Ay Astında Eş Narse Basqarılmay Turmaq Emes (*Ay Altında Hiç Bir Şey Yönetilmez Değil*, Ayqap, 1912/ 6. İsim: Arğın): Avrupa'nın bilimde ilerlemesi, Kazak halkının ilerlemek için ne yapması gerektiği anlatılmıştır.

9. Xan Abılay-I: (*Abılay Han*): Bu yazıda Abılay Han'ın Kazak Hanlığına seçilmesi anlatılmaktadır.

10. Xan Abılay-II (*Abılay Han*, Ayqap, 1912/ 6-7. İsim: Azamat Alaşuğlı): Bu yazıda ise Abılay Han'ın hayatından kısa kesitler, çocukları, torunları, ölümü ve ölümünden sonra gerçekleşen olaylar anlatılmaktadır.

11. Jazuw Tärtibi (*Yazı Düzeni*, Ayqap, 1912/ 8. İsim: Azamat Alaşuğlı): Ahmet Baytursın tarafından önerilen alfabe, bu alfabe eleştiriler ve yazarın katkısı yazının konusudur.

12. Jihanger Nikolay Stepanov (*Gezgin Nikolay Stepanov*, Ayqap, 1912/ 12. İsim: M.D.): Aslen Kazak olan ve dünyayı gezen Rus gezgin Stepanov'un hayatından kesitler anlatılmaktadır.

13. Urlıq Ne Sebepti Köbeydi (*Hırsızlık Neden Arttı*, Ayqap, 1913/ 3. İsim: M.D.): Yakalanan meşhur bir hırsız ve hırsızlığın artma sebepleri anlatılmaktadır.

14. Qazaqtıñ Tariyxı- Söz Bası (*Kazak Tarihi-Söz Başı*, Qazaq, 1913/ 2. İsim: Türik Balası): Tarih nedir, tarihi bilmenin ve tarih okumanın faydaları nelerdir gibi konular işlenmiştir.

15. Qazaqtıñ Tariyxı (*Kazak Tarihi*, Qazaq, 1913/ 3. İsim: Türik Balası): Kazakların ve Kırgızların aynı kavim sayılmasının yanlışlığı ve Kazakların aslı anlatılmaktadır.

16. Qazaqtıñ Tariyxı (*Kazak Tarihi*, Qazaq, 1913/ 7. İsim: Türik Balası): Kazakların ortaya çıkışı hakkındaki yanlışlar, Alaş sözünün ortaya çıkışı ve anlamı yazının konusudur.

17. Quldar Dostıǵı-Ökinişti Mäslixat (*Kölelerin Dostluğu, Pişmanlık Veren Müşavere*, Qazaq, 1913/ 7. İsim: M.D.): Amerika'nın keşfi, İspanya'nın Amerika'nın yerlileri ve Afrikalılar üzerindeki zalimlikleri anlatılmaktadır.

18. Tiri Jük (*Canlı Yük*, Qazaq, 1913/ 7. İsim: M.D.): Afrika'dan gemilerle Amerika'ya getirilerek satılan köleler ve bu kölelerin içler acısı hali anlatılmaktadır.

19. Adriyanopol (*Edirne*, Qazaq, 1913/ 7. İsim: M.D.): Edirne'nin Bulgarlar tarafından işgali ve bu işgal sırasında olanlar. Rus meclisinin bu habere sevindiği, meclisteki Müslüman temsilcilerinin ise bu sevinç karşısında meclisten ayrılmak istemeleri anlatılmıştır.

20. Jumıs Xaywanı (*İş Hayvanı*, Qazaq, 1913/ 8. İsim: M.D.): Zenci kölelere yapılan insanlık dışı muameleler anlatılmaktadır.

21. Jumıs Xaywanı (*İş Hayvanı*) (Devam) (Qazaq, 1913/ 9. İsim: M.D.): Amerika'da zencilere karşı yapılan insanlık dışı muamelelere karşı *Tom Dayı'nın Tasması* isimli kitap yazan Harriet Beecher Stowe anlatılmaktadır. Mirjaqıp Duwlat bu kadın yazara çok büyük saygı duymaktadır.

22. Qazaq Aqını (*Kazak Şairi*, Qazaq, 1913/ 8. İsim: Azamat): Bekmuxamet Almuxametuğlı (Akmolla) isimli şairin eserlerinin basım hakkını Ahmet Baytursinov ve Mirjaqıp Duwlatov'a teslim etmesi. Yazar, bu eserlerin Kazak gazetesinde basılacağını, basım hakkının da kendilerinde olduğunu ifade etmektedir.

23. Esperanto Tili (*Esperanto Dili*, Ayqap, 1913/ 9, Mir-Yakub Duwlatov): Zamenof tarafından tüm dünyanın ortak dili olarak tasarlanan yapay dil anlatılmaktadır. Duwlatov bu dili öğrenmenin kolay olduğunu ifade etmektedir.

24. Ğabdulla Toqayev (*Abdullah Tukay*, Qazaq 1913/ 9. İsim: M.D.): Nogay şairi olarak tanıttığı büyük şair Abdullah Tukay'ın ölümü üzerine yazılan, Abdullah Tukay'ın anlatıldığı yazı.

25. Jer Awdaruw (*Sürgün*, Qazaq 1913/ 9. İsim: M.D.): Yerlerinden sürgün edilen Kazak halkı. Bu sürgün edilenlerin içinde haksız yere sürgün edilenler de mevcut. Duwlatov özellikle haksız yere tutuklanan bu insanlar için üzüntülüdür. Bu yazıda Kazakların menfaat için dahi birbirini şikâyet etmekten çekinmediği görülüyor.

26. Qazaq Jaylı (*Kazak Hakkında*, Qazaq, 1913/ 19. İsim: M.D.): Kazakların diğer milletler ile farkları anlatılmaktadır. Yazıda,

Kazakların çağın gereklerine uyması gerekliliği üzerinde durulmuştur.

27. Qazaqta Müftilik Mäselesi (*Kazaklarda Müftülük Meselesi*, Qazaq, 1913/ 11. İsim: Türik Balası): Yazıda, Küçük ve Orta Cüzlerin Rus egemenliğine girmesinin ardından Rusya'da Müslüman nüfusun dini meselelerini halletmesi için ihdas edilen Müftülük kurumunun Kazak halkı üzerindeki etkileri üzerinde durulmaktadır.

28. Xaziret Sultan (*Hazret Sultan*, Qazaq, 1913/ 16. İsim: M.D.): Türkistan şehrinin tarihi ve Hoca Ahmet Yesevi anlatılmaktadır.

29. Bökeylikterdiñ Müftilikte Qaluwı (*Bökeylilerin Müftülükte Kalması*, Qazaq, 1913/ 19. İsim: Türik Balası): Yazıda, Bökey hanı Jahanger Han'ın aldığı tedbirler ile halkını Müftülük çatısı altında tutması anlatılmaktadır.

30. Şäkirtter Jayıman (*Öğrenciler Hakkında*, Qazaq, 1913/ 22. İsim: Mirjaqıp Duwlatov): Hoca (Molda) ve öğretmen (muğalim) arasındaki farklar yazının ana konusu. Aynı zamanda modern ilimler okuyan öğrenciler ile dini ilimler okuyan öğrencilerin farkları anlatılmaktadır.

31. Balalarğa Juqqanı (*Çocuklara Bulaşması*, Qazaq, 1913/ 28. İsim: M.D.): Başkasının yerine haksız yere öne geçerek sınava giren bir öğrencinin durumu. Duwlatov, bu durumu sosyolojik olarak kötülüğün bulaşması biçiminde yorumluyor.

32. Qay Jerde Qalay (*Nerede, Nasıl*, Qazaq, 1913/ 28. İsim: M.D.): Kazaklar arasında Kazakça çıkan bir gazetenin varlığının bir şans olduğu gerçeği. Aynı zamanda bölgeler arasında gazetenin gördüğü ilginin farklı olmasının sebebi anlatılmaktadır.

33. Zemstvo Ne Närse (*Köy İdaresi Nedir*, Qazaq, 1913/ 29. İsim: M.D.): Rusya'nın yönetim düzenine göre açılacak köy idaresinin ne olduğu.

34. Orınbor, Sentyabr' 14 (*Orenburg, 14 Eylül*, Qazaq, 1913/ 30. İsim: M.D.): Kazaklar ile sonradan Kazak bozkırına yerleştirilen Rus köylülerin (mujiqların) arasındaki kavgalar. Duwlatov, özellikle şahit olduğu anlaşmazlıkları burada anlamaktadır.

35. Sot İsi (*Mahkeme İşi*, Qazaq, 1923/ 31. İsim: M.D.): Kazaklar arasında görülen ve tercümanın yanlış çevirisiyle seyri değişen bir dava süreci anlatılmaktadır.

36. Zemstvo Ne Närse (*Köy İdaresi Nedir*, Qazaq, 1913/ 32. İsim: M.D.): Yazıda, halkın yönetime dâhil olmasına sebep olacak olan köy idareleri işlenmektedir. Yazar, bu meclislerin halka tanıtılması gerekliliğine inanıyor.

37. Adamğa Tirşilik Ne Üşin Kerek (*İnsana Hayat Neden Gerekli*, Ayqap, 1913/ 14. İsim: M.): Yazıda, Aykap Dergisi'nin bir önceki yılının 3. sayısında sorduğu sorulardan biri olan 'insana hayat neden gerekir' sorusuna cevap aranmaktadır. Duwlatov, bu yazısında hayatın anlamını sorgulamaktadır.

38. Beylis İsi (*Beylis'in İşi*, Qazaq, 1913/ 33. İsim: M.D.): Kiyev'de öldürülen bir çocuğun cinayeti ile suçlanan Beylis isimli Yahudi bir kadının davası. Bu dava bütün Rusya'da meşhur olmuştur. O dönemde Yahudiler ile Hristiyanlar arasındaki düşmanlığın davası olarak değerlendirilmiştir.

39. Awruwdıñ Az Boluwına Ne Kerek (*Hastalıkların Az Olması İçin Ne Lazım*, Qazaq, 1913/ 33. İsim: Arğın): Bulaşıcı hastalıklar, Avrupa'da bu hastalıklara bulunan aşilar ve Kazaklar arasındaki bulaşıcı hastalıklar anlatılmaktadır.

40. Awruwdıñ Az Boluwına Ne Kerek (*Hastalıkların Az Olması İçin Ne Lazım* Qazaq, 1913/ 34. İsim: Arğın): Özellikle hayvanlardan insanlara bulaşan hastalıklar ve bu hastalıkların sebepleri işlenmiştir.

41. Awruwdıñ Az Boluwına Ne Kerek (*Hastalıkların Az Olması İçin Ne Lazım* Qazaq, 1913/ 35. İsim: Arğın): Bundan önceki aynı isimli yazılarda olduğu gibi bulaşıcı hastalıklar ve bu hastalıklarla ilgili sorunlar işlenmiştir.

42. Zemstvo Ne Närse (*Köy İdaresi Nedir*, Qazaq, 1913/ 29. İsim: M.D.): Bölgelerde açılan köy idarelerinin faydalı işleri. Özellikle okul açılması burada işlenen temel konu.

43. Aktöbe Gimnaziyası Xaqında (*Aktöbe Lisesi Hakkında*, Qazaq, 1913/ 35. İsim: M.D.): Aktöbe'deki halkın talebi üzerine Aktöbe'de açılması planlanan bir lise. Yazar burada Aktöbe halkını okul açma hususundaki gayretinden dolayı takdir ediyor. Aynı

zamanda bu okulda Kazakların okumasına özen gösterilmesini ifade ediyor.

44. Bas Qosuŭğa Ruqsat Berilmeydi (*Bir Araya Gelmeye İzin Verilmiyor*, Qazaq, 1913/ 35. İsim: M.D.): Göçebe veya yerleşik olma konusunda Kazak büyüklerinin fikir alışverişi yapacağı, Kostanay şehrinde yapılacak bir kongreye yöneticilerin izin vermemesi ve yazarın bu duruma itirazları işlenmiştir.

45. Zemstvo Ne Närse (*Köy İdaresi Nedir*, Qazaq, 1913/ 36. İsim: M.D.): Kazaklarda görülen sağlık sorunlarına karşı uygulanan köhne yöntemler. Hükümetin bu konuda toplanan paraları sağlık için harcamaması yazıdaki temel eleştiridir.

46. Oquwşılarga Järdem (*Öğrencilere Yardım*, Qazaq, 1913/ 37. İsim: M.D.): Okumak isteyen ancak imkân bulamayan Kazak çocuklarına halk içindeki zenginlerin yardım etmesi ve konu ile ilgili bir cemiyet kurulması gerekliliği işlenmektedir.

47. Zemstvo Ne Närse (*Köy İdaresi Nedir*, Qazaq, 1913/ 38. İsim: M.D.): Kazakların hayvancılıkla uğraşan halk olmasına rağmen özellikle bulaşıcı hastalıklarda bilgisiz olması, hükümetin bu konuda Kazaklara yardım etmemesi işlenmekte, buna çare bulunması gerektiği belirtilmektedir.

48. Zemstvo häm Qazaq (*Köy İdaresi ve Kazak*, Qazaq, 1913/ 39. İsim: M.D.): Kazakların yaşadığı bazı bölgelerde köy idaresinin açılması üzerine yazarın halkı bu konuda bilgilendirme çabası yazının temel konusu.

49. Zemstvo Ne Närse (*Köy İdaresi Nedir*, Qazaq, 1913/ 41. İsim: M.D.): Kazakların yaşam tarzı ile eğitimsizliğinin arasındaki ilişki. Kazakların arasında posta teşkilatının olmaması da eğitimsiz kalmanın sebebi olarak gösteriliyor. Posta teşkilatının olmama sebebi de köy idaresinin olmamasına bağlanıyor.

50. Alaş Azamattarına (*Alaş'ın Evlatlarına*, Qazaq, 1913/ 42. İsim: Mirjaqıp Duwlatow, Axmet Baytursınov): Kazak gazetesinin çıkarılması için oluşturulması planlanan "Azamat ortaklığı". Bu ortaklığa kimlerin katılması gerekliliği, kimlerin katılamayacağı anlatılmaktadır.

51. Basqosuw Tuwralı (*Bir Araya Gelme Hakkında*, Qazaq, 1913/43. İsim: M.D.): Rusça Step Gazetes'i'nin 763 numaralı

sayısında çıkan Kazak İsteri başlıklı makalenin tercümesi. Bu makalede Torğay valisinin toplantıya neden izin vermediği anlatılmaktadır.

52. Asığıs İs (*Acele İş*, Qazaq, 1913/ 43. İsim: M.D.): Kazaklarda olmayan müftülük kurumunun açılması hususunda hükümetin ve halkın aynı fikirde olması. Duwlatov, müftülüğün açılması hakkında gerekli yerlere başvurmak gerektiğini savunuyor.

53. Mektep-Medreseler Mäselesi (*Mektep Medreseler Meselesi*, Qazaq, 1914/ 44. İsim: M.D.): Ufa'da Müftü önderliğinde gerçekleşen imamlar toplantısı ve bu toplantıda dini yönetime sorulan 5 soruya verilen cevaplar. Yazar, Kazaklarda müftülük müessesesi olmamasına rağmen verilen bu cevapların Kazaklar tarafından da kabul edilmesi gerekliliğini ifade ediyor.

54. Qazaq Awılında Aşılğan Uwaq Qarız Seriktigi (*Kazak Köyünde Açılan Küçük Borç Ortaklığı*, Qazaq, 1914/ 47. İsim: M.D.): Kazak köyünde yazarın bir arkadaşıyla beraber açtığı sosyal yardımlaşma kurumu ve bu kurumun açılış ve üye seçim öyküsü.

55. Ekinşi Fevral' (*İkinci Şubat*, Qazaq, 1914/ 49. İsim: M.D.): Kazak Gazetesi'nin ikinci yılı münasebetiyle bu gazetenin o günkü hali anlatılmaktadır. Kazak Gazetesi 1913 yılı şubat ayında yayın hayatına başladığı için 1914 Şubatı 2. Şubat olarak adlandırılmıştır.

56. Çuma Jayınan (*Salgın Hakkında*, Qazaq, 1914/ 49. İsim: M.D.): Oral bölgesinde meydana gelen bir salgın, bu salgının sağlıklı insanlara bulaşma öyküsü ve bu salgına karşı alınan tedbirlerin yetersizliği yazıda işlenen konulardır.

57. Üşinşi İyun' Zakonu hām Qazaq (*Üç Haziran Kanunu ve Kazak*, Qazaq, 1914/ 51. İsim: M.D.): 3 Haziran 1907'de çıkarılan ve Kazakların meclise milletvekili göndermeyeceğinin karara bağlandığı kanun. Meclisteki bazı milletvekilleri bu kanunu değiştirmeye çalışmıştır. Bu yazıda I. ve II. Meclis'teki Kazak milletvekillerinin sayısı da verilmiştir.

58. Ayqap Jurnalı (*Aykap Dergisi*, Qazaq, 1914/ 51. İsim: M. D.): Yazıda, Aykap Dergisi'nde Kazak Gazetesi hakkında çıkan olumsuz yazılar eleştirilmektedir.

59. Dosmayıl Qajıǵa Aşıq Xat (*Hacı Dosmayıl'a Açık Mektup*, Qazaq, 1914/ 52. İsim: A. Baytursınov, M. Duwlatov): Kazak Gazetesi çıkmaya başlayınca gazetenin gönderildiği Dosmayıl isimli adamın Kazak Gazetesi'ne gönderdiği, kötü bir dille ve suçlayıcı bir üslupla yazdığı mektuba verilen cevap.

60. Orınsız Şıǵın (*Yersiz Masraf*, Qazaq, 1914/ 53. İsim: M. D.): Medine'de okuyan birkaç gencin Medine'ye bir Kazak medresesi açma fikri. Bu fikrin öyküsü ve gereksizliği işlenmektedir.

61. Çuma S'ezi (*Salgın Kongresi*, Qazaq, 1914/ 55. İsim: M. D.): Samar (Samara) bölgesinde meydana gelen salgın ile mücadele eden Däwletşax Mırza Kisepǵaliyev'in raporundan alınan veriler. Bu yazıda Kazakların yaşadığı bölgelerdeki sağlık çalışanlarının, hastanelerin sayım dökümünü görmek mümkündür.

62. Çuma S'ezi (*Salgın Kongresi*, Qazaq, 1914/ 57. İsim: M. D.): Oral Bölgesi'nde meydana gelen salgının önlenmesi ve başka salgınların olmasını engellemek için neler yapılması gerektiği anlatılmaktadır.

63. Oquw Mezgili (*Okuma Zamanı*, Qazaq, 1914/ 56. İsim: M.D.): Kışın okuyup yazın halkın arasında öğretmenlik yapan genç Kazakların sıkıntıları. Yazar, bu yazıda öğretmenlik yapan bu gençlerin hakları olan ücretleri tam olarak alamadığını ve bu problemin çözüm yollarını anlatmaktadır.

64. Musılman İsteri Xaqında (*Müslüman İşleri Hakkında*, Qazaq, 1914/ 58. İsim: M.D.): 29 Nisan'da İçişleri Bakanlığı tarafından imparatorluktaki Müslümanların işlerini görüşmek üzere toplanacak olan meclis. Yedisu Bölgesi'nde yaşayan Müslümanlar bu toplantıdan beklentilerini maddeler halinde sunmuşlar. Yazar, Kazakların da fikirlerini sunmasını öneriyor.

65. Qazaqtan Soldat Alına Ma (*Kazaklardan Asker Alınacak mı?*, Qazaq, 1914/ 60. İsim: M.D.): Kazaklardan asker alınmamasına rağmen yerleşik hayata geçen Kazaklardan asker alınmaya başlanması. Yazar bu problem üzerinde duruyor.

66. Orınbor May, 24 (*Orenburg, 24 Mayıs*, Qazaq, 1914/ 63. İsim: M.D.): Bazı bölgelerde açılması planlanan jüri üyeli mahkemeler. Yazar, bu mahkemelere seçilecek üyelerin nasıl olması gerektiği üzerinde duruyor. Özellikle Kazakların ve Rus

köylülerinin yaşadığı bölgelerde seçilecek üyelerin çoğunlukla Ruslardan oluşması durumunda adaletin olmayacağını ifade ediyor.

67. Kooperatsiya, Yağniy Birigip İş Jürgizüw (*Kooperatif Yani Birleşerek Çalışma*, Qazaq, 1914/ 64. İsim: M.D.): Yazarın Orenburg Devlet Bankası'nda danışman olan Hidayetolla Mirza Binkeyev ile kooperatif üzerine yaptığı konuşmada Binkeyev'in söyledikleri yazının temel konusu. Binkeyev, kooperatif hakkında bilgi veriyor.

68. Orınbor, İyun', 8 (*Orenburg, 8 Haziran*, Qazaq, 1914/ 65. İsim: M.D.): Şubat ayında Aktöbe bölgesinde başlayan, yazın kendiliğinden geçen tifo salgını işlenmektedir.

69. Orınbor, İyun', 15 (*Orenburg, 15 Haziran*, Qazaq, 1914/ 66. İsim: M.D.): Başlıkla aynı günde Petersburg'da Rusya Müslümanlarının dini meselelerini görüşmek üzere toplanan dini meclis. Duwlatov, bu meclise Kazaklardan üç kişinin katıldığını haber veriyor.

70. Abay (*Abay*, Qazaq, 1914/ 67. İsim: M.D.): Modern Kazak edebiyatının başlangıcı sayılan Abay. Duwlatov, Abay'ın ölümünün üzerinden on yıl geçmesine rağmen onun kadrinin bilinmediğini, hatta Abay'ın halk arasında tanınmadığını ifade ediyor.

71. Avstriya-Serbiya Arası (*Avusturya-Sırbistan Arası*, Qazaq, 1914/ 64. İsim: M.D.): Avusturya Prensi Ferdinand'ın bir Sırp tarafından öldürülmesi ve bunun sonucunda gelişmeye başlayan Avusturya Sırbistan düşmanlığı anlatılmaktadır.

72. Ülgili İs (*Örnek İş*, Qazaq, 1914/ 69. İsim: M.D.): Kazakların arasında tahsilin yaygınlaşmasının önündeki maddi engel. Yazar, bu engeli ortadan kaldırmak için birkaç çözüm önerisi sunuyor.

73. Qazaq Aqşası (*Kazak Parası*, Qazaq, 1914/ 70. İsim: M.D.): Kazaklardan toplanan ve gereksiz yerlere harcanan paralar yazının temel konusudur.

74. Şoqan Şıñğısuğlı Wälixan (*Şokan Şıñğısoğlu Velihan*, Qazaq, 1914/ 71, 73, 76, 77. İsim: M.D.): Kazakların büyük yazarı Şokan Velixanov'un hayatı ve eserleri. Duwlatov Kazakların Abay gibi Velixanov'un da kıymetini bilmediğini ifade etmektedir. Yazıda

Velixanov'un yakın arkadaşı Rus yazar Potanin'in Velixanov ile ilgili hatıralarının yoğun olduğunu söylemek mümkündür.

75. Türkiyedağı Kapitulyatsıyanı Joğaltuw (*Türkiye'deki Kapitülasyonların Kaldırılması*, Qazaq, 1914/ 70. İsim: M.D.): Türkiye'deki kapitülasyonların kaldırılacağına dair telgraf haberi. Bu yazıdan Duwlatov'un Türkiye gündemini yakından takip ettiğini görmek mümkündür. Duwlatov, kapitülasyonlar ile birlikte Duyun-ı Umumiye'nin kapanmasının da uygun olacağını belirtiyor.

76. Alaşqa (*Alaş'a*, Qazaq, 1914/ 78. İsim: Axmet, Mirjaqıp, Qır Balası): Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasının ardından Avrupa'da gelişen olaylar ve Rusya'nın yönetimindeki halkların savaşın içindeki Rusya'ya karşı tutumu anlatılmaktadır.

77. İsmagülbek Gasprinskiy (*İsmail Bey Gaspıralı*, Qazaq, 1914/ 80. İsim: Türik Balası): İsmail Gaspıralı'nın çocukluğu ve ilk gençliği anlatılmaktadır.

78. İsmagülbek Gasprinskiy (*İsmail Bey Gaspıralı*, Qazaq, 1914/ 81. İsim: Türik Balası): İsmail Gaspıralı'nın Cedit Usulü eğitime başlaması ve bu eğitim usulünün kabul görme hikâyesi. Gaspıralı'nın ilk eserlerinden de bu yazıda bahsedilmektedir.

79. İsmagülbek Gasprinskiy (*İsmail Bey Gaspıralı*, Qazaq, 1914/ 82. İsim: Türik Balası): İsmail Gaspıralı'nın Tercüman Gazetesi'ni çıkarması ve bu süreçte yaşadığı zorluklar. Tercüman Gazetesi'nin başarısı ve Gaspıralı'nın hizmetleri övgü ile anlatılmaktadır.

80. Manap Draması (*Manap Draması*, Qazaq, 1914/ 82. İsim: M. D.): Ayqap Dergisi'nde tercüme edilerek yayımlanmaya başlayan ve Almatı Kaymakamı Lixanov tarafından kaleme alınan Manap isimli piyes. Duwlatov, bu eserin Kazak adet ve geleneklerini yansıtmadığını, eserde Kazakların hayatı için pek çok yanlışlık olduğunu, tercümesinin de hatalarla dolu olduğunu ifade etmektedir.

81. Şaruwa Keşesi (*Çalışma Konseyi*, Qazaq, 1915/ 19. İsim: Torğayulı): Torğay Bölgesinde kurak geçen bir kıştan sonra meydana gelenler. Yazar, gelecek sene olası bir kuraklıkta halkın yapması gerekenleri anlatıyor.

82. Til Qural- Qazaq Tiliniñ Sarfi (*Dil Kural, Kazak Dilinin Biçimbilgisi*, Qazaq, 1915/ 93. İsim: M.D.): Yazıda, Axmet Baytursın tarafından çıkarılan Til Kural isimli kitap ve bu kitabın faydaları işlenmiştir.

83. Tomskidegi Qazaq Studentteri (*Tomsk'taki Kazak Öğrenciler*, Qazaq, 1915/ 96. İsim: M.D.): Tomski'de kendi imkânlarıyla okuyan iki Kazak genci anlatılıyor.

84. Kimge Ökpeleymiz? (*Kime Öfkeleniyoruz?*, Qazaq, 1915/ 100. İsim: M.D.): Yayın periyodundaki aralıkta çıkmayan, içeriği zenginleşmeyen Ayqap Dergisi'ne öneriler. Yazar, Ayqap Dergisi'nde çıkan bir yazıdan hareketle önce derginin kendisini düzeltmesini ardından okuyucuya darılabileceğini ifade ediyor.

85. Sırtqı İs Ministriniñ Söylegeni (*Dışişleri Bakanının Söylediği*, Qazaq, 1915/ 101-102. İsim: yok): Birinci Dünya Savaşı ile ilgili Rusya Dışişleri Bakanı'nın konuşmasının tercümesi. Bu yazıda özellikle Almanya'nın politikalarının anlatıldığını söylemek mümkün.

86. Opat (*Afet*, Qazaq, 1915/ 102. İsim: M.D.): Aqtay Mırza Barlıbayuğlı'nın vefatı dolayısıyla yazılmıştır.

87. Gur'yev Üyeziniñ Jazuw (*Guryev İlçesi'nin Yazılması*) (Elden notuyla yayımlanmıştır.): Gur'yev ilçesinin kayda geçirilmesi işlenmiştir.

88. Torğay (*Torğay*, Qazaq, 1915/ 104. İsim: Madiyar): Bir Ukraynalı köylünün bir Kazak'ı öldürmesi sonucunda gelişen olaylar ve katilin aldığı ceza.

89. Daw Qumar (*Dava Düşkünü*, Qazaq, 1915/ 112. İsim: M.D.): Kazaklar arasındaki davalar. Mahkeme, bu davaların pek çoğunun iftira neticesinde açıldığına karar vermiştir. Yazar, Kazakların birbirine iftira atma huyunu bırakması gerektiğini savunur.

90. Gazeta "Şöp Jemes" (*Ot Yemez Gazetesi*, Qazaq, 1915/ 113. İsim: M.D.): Duwlatov'un gazeteye abone yapmak için bir yönetici ile görüşmesi. Bu görüşmenin ardından Duwlatov'un kendi değerlendirmelerini görmek mümkün.

91. Ov Tuwralı (*Ov Hakkında*, Qazaq, 1915/ 121. İsim: M.D.): İdris Orazalılı isimli bir öğrencinin soy adlara eklenen ov, ev, in

gibi Rusça eklerin kullanılmaması gerektiği yönünde yazdığı yazı üzerine Duwlatov, bu yazıyı değerlendirmiş ve bu hususta okuyucuların fikrine başvurmak istemiştir.

92. Ulı Ma Ov Pa (*Oğlu mu Ov mu?* Qazaq, 1915/ 121. İsim: M.D.): Kazakların soyadlarının Kazakça dil kurallarına göre yapılması gerekliliği işlenmektedir.

93. Ülgili İs (*Örnek İş*, Qazaq, 1915/ 126. İsim: Torğayulı): Torğay bölgesinde ölülerin arkasından yemek verme âdetinin terk edilerek bunun yerine yemek için harcanan paranın mescit medrese yapımı için kullanılması kararı. Duwlatov, bu kararın yerinde bir karar olduğunu belirtir.

94. Qazaq Ädebiyet Keşi (*Kazak Edebiyat Gecesi*, Qazaq, 1915/ 114. İsim: M.): Hayır için gerçekleştirilen ve son derece verimli geçen bir edebiyat gecesi anlatılmaktadır.

95. Barımta (*Gasp*, Qazaq, 1915/ 135. İsim: Madiyar): Kazaklar arasındaki bir alacak verecek davasından dolayı gerçekleşen bir yağma olayı. Bu olay mahkemeye intikal ederek sonuçlanmıştır.

96. Torğay (*Torğay*, Qazaq, 1915/ 135. İsim: Madiyar): Torgay bölgesinde meydana gelen çiçek hastalığı salgını anlatılmaktadır.

97. Saylaw Sayasatı (*Seçim Siyaseti*, Qazaq, 1915/ 136. İsim: Madiyar): Kazaklar arasındaki bir bolıs (yönetici) seçimi. Duwlatov bu seçimde özellikle parti marifetiyle çeşitli hilelerin döndüğünü anlatmaktadır.

98. Belquda (*Beşik Kertmesi*, Qazaq, 1915/ 137. İsim: Madiyar): Menfaat için birbirine dünür olan iki kişinin durumu. Bu iki kişiden birisi sonunda hapse düşmüştür.

99. Torğaydağı Musılmanşa Oquw (*Torğay'daki İslami Eğitim*, Qazaq, 1915/ 138. İsim: Madiyar): Torğay Bölgesi'ndeki medreseler. Duwlatov, eski usul ile eğitim veren medresenin yanında cedit usulüne göre de bir medrese açılması taraftarıdır.

100. Payğambar Zamanı (*Peygamber Zamanı*, Qazaq, 1915/ 139. İsim: M.D.): Mänen Turğanbayuğlı tarafından yazılan Payğambar Zamanı isimli kitap dolayısıyla yazılan yazı. Yazar, bu eserden hareketle Kazak Edebiyatındaki ilerleyişin yavaş olmasının sebeplerini sıralıyor.

101. Torğayda Orıssa Oquw (*Torğay'daki Rusça Eğitim*, Qazaq, 1915/ 141. İsim: Madiyar): Torğay Bölgesi'ndeki okulların durumu. Yazıda, hem diğer okullar hem de Rusça eğitim veren okullar ve bu okullardaki öğretmenler anlatılmaktadır.

102. Öner Mektebi (*Sanat Okulu*, Qazaq, 1915/ 141. İsim: M.D.): Torğay Bölgesi'nde İbrahim Altınsarin tarafından; Orenburg'da Müslüman Cemiyeti tarafından açılan sanat okulları. Bu okulların faydaları yazar tarafından dile getirilmiştir.

103. Müftiy Saylaw (*Müftü Seçimi*, Qazaq, 1915/ 144. İsim: M.D.): Sapa Bayazidov'un Rusya Müslümanlarının müftüsü olarak atanması üzerine yazarın görüşleri.

104. Grigoriy Nikolayeviç Potanin (*Grigoriy Nikolayeviç Potanin*, Qazaq, 1915/ 150. İsim: M.D.): Özellikle Sibiryaa araştırmaları ile tanınan Nikolayeviç Potanin'in hayatı. Yazar, Potanin'e büyük saygı duymaktadır.

105. Orınbordağı Musılman Bosqındarğa Järdem İs (*Orenburg'daki Müslüman Muhacirlere Yardım İşi*, Qazaq, 1915/ 155. İsim: M.D.): Orenburg'da kurulan muhacir Müslümanlara yardım eden komite ve bu komitenin çalışmalarını anlatılıyor.

106. Äbuwbäkir Axmedjanuğlı Divayev (*Ebubekir Ahmetcanoğlı Divayev*, Qazaq, 1915/ 155. İsim: M.D.): Kazak halk edebiyatı üzerine çok önemli çalışmalar yapan Ebubekir Divayev'in hayatı ve çalışmaları. Divayev, Rusça yazdığı çalışmalarını Duwlatov'a teslim etmiştir. Duwlatov, bu eserleri çevirmeyi ve kitap olarak bastırmayı planlamaktadır.

107. Qostanay Üyezinen (*Kostanay İlçesi'nden*, Qazaq, 1915/ 238. İsim: Mirjaqıp): Qostanay'da gerçekleşen şenliğe katılan ve gazete abonesi olan, aynı zamanda gazete abonesi bulmaya söz veren yöneticiler. Yazar, bu yöneticilere teşekkür ediyor.

108. Gosudarstvennaya Duma Häm Soldattıq Mäselesi (*Milli Meclis ve Askerlik Meselesi*, Qazaq, 1916/ 168. İsim: M.D.): Yeni açılan meclisin gündemi. Yazar bu gündemden bağımsız olarak Kazaklardan asker alınması meselesine değiniyor ve Kazaklardan asker alınması hususunda halkın ortak fikirlerini sıralıyor.

109. Gosudarstvennaya Duma (*Milli Meclis*, Qazaq, 1916/ 168. İsim: M.D.): Savaş sırasında açılan meclis ve bu meclisin hükümetten ilk etaptaki talepleri. Aynı zamanda bu meclis askerlik meselesini de görüşecektir.

110. Qazaqqa Aşiq Qat (*Kazaklara Açık Mektup*, Qazaq, 1916/ 174. İsim: Qır Balası, Axmet, Mirjaqıp): 1. Dünya Savaşı sırasında halkın malının kaydedilmesi kararı üzerine yazarların değerlendirmesi.

111. Nadandıq Qurbanı (*Cehalet Kurbanı*, Qazaq, 1916/ 175. İsim: Madiyar): Kölbay Toğısov tarafından yazılan Nadandıq Qurbanı isimli, Kazak edebiyatının ilk dramı olarak gösterilen tiyatro eserinin eleştirisi. Yazar, bu eseri son derece ağır bir şekilde eleştiriyor ve bu eserin ölü doğduğunu ifade ediyor.

112. Qarqaralı Üyezinen (*Karkaralı İlçesi'nden*, Qazaq, 1916/ 175. İsim: Madiyar): Karkaralı Bölgesi'ne 70 km uzaklıkta bulunan ve insanların hastalıktan kurtulmak için girdiği soğuk göl işlenmektedir.

113. Opat (*Afet*, Qazaq, 1916/ 175. İsim: Muğalim M.D.): Öğrencilere her zaman yardım eden Xalel Meñdibayuglı'nın ölümü üzerine kaleme alınmıştır.

114. Alaştıñ Azamatı (*Alaş'ın Evladı*, Qazaq, 1916/ 192. İsim: Ä. Bökeyxanov, A. Baytursinov, M. Duwlatov): Başlayalı üç yıl olan 1. Dünya Savaşı'nın Kazakları iyiden iyiye etkilemeye başlaması. Yazarlar Rusya için Kazakların üzerine düşeni yapması gerektiğini düşünüyorlar.

115. Qazaq Jurtına (*Kazak Yurduna*, Qazaq, 1916/ 192. İsim: Axmet, Älixan, Mirjaqıp): Ä. Bökeyxanov, A. Baytursinov, M. Duwlatov'a atılan, halkın savaşa asker vermemesini dikte ettikleri yönündeki iftira neticesinde Duwlatov'un dairesinin ve Kazak Gazetesi'nin aranması. Yazarlar, iftira atmanın Kazaklara fayda getirmeyeceğini ifade ediyorlar.

116. Medrese Ğaliya (*Medrese-i Aliye*, Qazaq, 1916/ 193. İsim: Mirjaqıp): Ufa'daki Medrese-i Aliye'nin açılışının onuncu yılı münasebetiyle bu medresenin faydaları ve bu medreseye yardım edilmesi gerekliliği işlenmektedir.

117. Bizdiñ El (*Bizim Memleket*, Qazaq, 1916/ 193. İsim: Madiyar): Hükümetin Torğay Bölgesi'nden asker alma talebi ve bu talebin üzerine gelişen olaylar.

118. Orınbor (*Orenburg*, Qazaq, 1916/ 204. İsim: Madiyar): Aktöbe ilçesinin iki bölgesinden alınarak Orenburg'a hizmet için götürülen toplam 551 işçi ile Duwlatov'un karşılaşması. Duwlatov, bu işçilerin içinde özürülülerin olduğunu ve bu işçilerin genellikle fakir halktan seçildiğini ifade eder.

119. Torğay hām Irğız Üyeziniñ Xalqına (*Torgay ve Irğız İlçelerinin Halkına*, Qazaq, 1916/ 204. İsim: A. Baytursinov, M. Duwlatov, M. Tunğanşın, S. Qadırbayev): Kazaklardan asker alınma sürecinde ortaya çıkan zorluklar. Hükümet askerleri, asker vermek istemeyen halka saldırmış bu bölgelerin yöneticilerini asmış veya kursuna dizmiştir. Yazarlar, çarın buyruğuna boyun eğmek gerektiğini savunmaktadır.

120. Jumışşılar Jayınan (*İşçiler Hakkında*, Qazaq, 1916/ 207. İsim: M.): Türkistan'dan alınan askerlerin binbaşılarının Rusça bilmemesi ve bunun sebepleri anlatılıyor.

121. Nikolayğa Şağım Xat (*Nikolay'a Açık Mektup*, Birlik Tuwı, 1917/ 14, İsim: Madiyar): Tahttan inen ve halk arasında pek sevilmeyen II. Nikolay'ın tahttan inmesinden sonra olan olaylar. Yazarın burada iğneleyici bir dil kullandığını söylemek mümkündür.

122. Zemstvo Ne Närse (*Köy İdaresi Nedir*, Qazaq, 1917/ 81. İsim: M.D.): Bireyden topluma ihtiyaçların farklılaşmasından hareketle köy idaresinin gerekliliği işlenmektedir.

123. Tariyhıy Jıl (*Tarihi Yıl*, Qazaq, 1917/ 212. İsim: M.D.): Padişahlık fermanı gereği Kazaklardan asker toplanmaya başlanmasının üzerine 1916 yılında Kazaklar arasında olan kötü olaylar anlatılmaktadır.

124. Torğay Üyezi (*Torğay İlçesi*, Qazaq, 1917/ 212. İsim: Madiyar): Asker alma kanununa muhalif olarak asker vermeyen Torğay Bölgesi'nde meydana gelen olaylar anlatılmaktadır.

125. Alaş Ulına (*Alaş Oğluna*, Qazaq, 1917/ 225. İsim: Älixan, Mustafa, Mirjaqıp): Ekim İhtilali'nden sonra Rusya'da

sosyalistlerin iktidara gelmesinin sevinci. Yazarlar eski yönetimden *javız hükümet* 'kötü hükümet' olarak bahsediyorlar.

126. Qazaq S'ezi (*Kazak Kongresi*, Qazaq, 1917/ 226. İsim: Madiyar): Ekim İhtilali'nden sonra yapılan Büyük Kazak Kongresi. Yazar, Kazakların birlik olması gerektiğini ifade ediyor.

127. Jüziqaralar (*Yüzkaraları*, Qazaq, 1917/ 230. İsim: M.D.): Çarlık rejimi taraftarı olan ancak Ekim İhtilali'nden sonra saf değiştirerek ilçe komiseri olan Düysenbay isimli kişinin foyasının ortaya çıkarak yakalanması ve mahkemeye çıkarılması.

128. Şorayı İslam (*Şura-yı İslam*, Qazaq, 1917/ 233. İsim: Axmet Baytursınulı, Ālixan Bökeyxanov, Januzaq Jänibekov, Mirjaqıp Duwlatov, Seydāzim Qadirbayev, Eldes Omarov, İmam Ālimbekov, Nısanāli Begimbetov): Mayıs başında Moskova'da yapılan Genel Müslüman Kongresi ve bu kongredeki aza seçimi. Yazarlar bu azaların halk tarafından seçilmesi gerektiğini ifade ediyor.

129. Oyan Qazaq (*Uyan Kazak*, Qazaq, 1917/ 233. İsim: Mirjaqıp Duwlatov): Duwlatov, bu yazıda eski yönetim döneminde yasaklanan Oyan Qazaq kitabından bin tanesinin gelirini zor günler yaşayan Kırgızlara bağışlama isteğini dile getirmiştir.

130. Jüziqaralar (*Yüz Karaları*, Qazaq, 1917/ 234. İsim: M.): Çar II. Nikolayeviç'e sürekli bilgi aktaran Düysenbay Qajı Turanov'un jandarma arşivinden çıkan belgeleri. Yazar bu belgelerin bazılarını doğrudan vermiş, bazılarını ise ufak birkaç yorum katmıştır.

131. Beşsara Qırğız Bawırlarıñızdı Umitpañdar (*Biçare Kırgız Kardeşleriniz Unutmayın*, Qazaq, 1917/ 236. İsim: M. D.): Zor durumda olan ve Kazaklardan yardım isteyen Kırgızlara yardım edilmesi gerekliliği işlenmektedir.

132. Sana Qayda (*Şuur Nerede*, Qazaq, 1917/ 236. İsim: Madiyar): Biri olayların bilincinde olan diğeri ise olayların bilincinde olmayan iki kişinin muhaveresi. Duwlatov, herkesin olacak işlere hazırlıklı olması gerektiğini ifade ediyor.

133. Qazaq Jerindegi Tatarlarğa (*Kazak Topraklarındaki Tatarlara*, Qazaq, 1917/ 238. İsim: M.D.): Waqıt Gazetesi'nin 2244, 2252. sayılarında Tatarlar tarafından yazılan iki yazıda Tatarların

Bökeyxanov'a ve Baytursınov'a kızgın oldukları ifade edilmiştir. Yazar, bu yazısında belirtilen yazılara cevap vermiştir.

134. Qazaq S'ezi (*Kazak Kongresi*, Qazaq, 1917/ 238. İsim: Madiyar): Yazıda, Ekim İhtilali'nden sonra toplanacak Kazak kongrelerinin hakiki anlamda özgürlük kongresi olacağı belirtilmiş. Yazıda, bundan sonraki kongrelerde nelerin nasıl yapılması gerektiği anlatılmış ve ilk kongre olan Torğay Bölgesi Kongresi'nin kararları verilmiştir.

135. Qazaq Baspaxanası (*Kazak Matbaası*, Qazaq, 1917/ 239. İsim: Mir-Yakup Duwlatov): Kazak Gazetesi'ne, çıkışının 5. yılında bir matbaa alınmasının sevinci. Duwlatov, matbaa alınması dolayısıyla Kazak Gazetesi'nin ve bu gazeteyi çıkaranların o güne kadar yaşadıkları zorlukları anlatmaktadır.

136. Bosqın Qırğız Qazaq (*Muhacir Kazak Kırgız*, Qazaq, 1917/ 239. İsim: M. D.): Yazıda, muhacir Kazak ve Kırgızlar için hükümetten yardım istenmesinin sonucunda hükümetin yardım talebini kabul etmesi işlenmiştir.

137. Uçreditel'noye Sobraniye (*Kurucu Meclis*, Qazaq, 1917/ 240. İsim: Madiyar): Ekim Devrimi'nden sonra toplanacak olan kurucu meclis için milletvekili seçimi. Duwlatov, milletvekili olacak kişilerde olması gereken vasıfları teker teker saymıştır.

138. Saylaw Jaqındadı (*Seçim Yakınlaştı*, Qazaq, 1917/ 245. İsim: Madiyar): Kurucu Meclis'in seçimlerinin yaklaşması üzerine bir bilgilendirme yazısı. Duwlatov, Kazakların mecliste daha fazla milletvekili ile temsil edilmesi için 20 yaşına gelmiş tüm Kazakların oy kullanması gerektiğini ısrarla dile getiriyor.

139. Bizdiñ İster (*Bizim İşler*, Qazaq, 1917/ 246. İsim: Madiyar): Kazakların yazar tarafından beğenilmeyen özellikleri ve Kazak Gazetesi'nin bu özellikler ile mücadelesi. Yazar, Kazak Gazetesi'nin yayın çizgisinin doğruluk üzerine kurulduğunu ifade etmektedir.

140. Orınbor Oqtyabr' 21 (*Orenburg, 21 Ekim*, Qazaq, 1917/ 246. İsim: Madiyar): Bölgelerde açılmaya başlayan Köy İdareleri. Yazar, Köy İdareleri sürecinin doğru bir şekilde yönetilmesinin özgürlüğe giden yolda çok önemli olduğunu ifade ediyor.

141. Alaş Urañdı Qazaqqa (*Sloganı Alaş Olan Kazak'a*, Qazaq, 1917/ 247. İsim: Madiyar): Asker Alma Kanunu sonrasında Yedisu'daki Kazakların ve Kırgızların yaşadıkları zorluklar. Yazar, bütün Kazak halkının bunlara yardım etmesi gerektiğini ifade ediyor.

142. Aşıqhat (*Açık Mektup*, Qazaq, 1917/ 248. İsim: Madiyar): Genel Kazak Kurultayı'nda Duwlatov'un Torğay Bölgesi milletvekili adayı gösterilmesinin ardından yazarın bu adaylığı istememesi ve bu durumun sebepleri.

143. Memleket Xali (*Memleket Hali*, Qazaq, 1917/ 248. İsim: Madiyar): İhtilalden sonra Bolşeviklerin yönetimi ele geçirmesi. Duwlatov, Bolşeviklerin azgın, kan dökmeye meyilli kişiler olduğunu ifade ediyor.

144. Nesiyege Qaratpalıq (*Borca Bırakmayalım*, Qazaq, 1917/ 251. İsim: Madiyar): Köy İdareleri'nde kurulacak komisyonların eğitim adına yapması gerekenler.

145. Zemstvo Jayı (*Köy İdaresi'nin Durumu*, Qazaq, 1917/ 252. İsim: Madiyar): Yazarın kendisine yapılan Köy İdaresi Tüzüğü'nün tercüme edilmesi teklifini kabul etmesi anlatılmaktadır.

146. Alaşqa (*Alaş'a*, Abay Dergisi, 1918/3. İsim: Madiyar): Yedisu ve Sirderya bölgelerinde açlık, yoksulluk ile mücadele eden Kazak ve Kırgızlara yardım elinin uzatılması gerektiği. Yazar, Alaş ismi ile tüm Kazaklara seslenmektedir.

147. Qazaq Xalqının Düşpandarı (*Kazak Halkının Düşmanları*, Birlik Tuwı, 1918/ 24. İsim: Arğın Balası): Bolşeviklere katılan Jalbağayev Jangeldin Stepanov ve Muxamediyar Tunğaşın isimli Kazakların yönetici olması neticesinde Kazaklara yaptığı kötülükler. Bu insanlar Kazak Gazetesi'ni kapatmış, Alaş Özerk Yönetimine karşı çıkmışlardır. Yazar, bu kötülüklerin karşılıksız kalmayacağını ifade ediyor.

148. Jalpıqazaq-Qırğız Se'zi (*Genel Kazak Kırgız Kongresi*, Sاریarqa, 1918/ 27. İsim: Madiyar): 5-13 Aralık'ta toplanan Genel Kazak Kırgız Kurultayı ve bu kurultayda alınan kararlar. Bu kurultayda Alaş Ordası resmen kurulmuş, Alaş Özerk Yönetimi kabul edilmiştir.

149. Orda Gerbi (Tanıbası) (*Orda Amblemi*, Qazaq, 1918/258. İsim yok.): Alaş Orda Hareketi'nin resmi bir damgası olması gerektiği. Yazar, bu yöndeki fikirlerini açıklamıştır.

150. Jar Saluw (*Halkı Bilgilendirme*, Qazaq, 1918/258. İsim: Mir-Yaqup Duwlatov): Üş Jüz isimli gazetede Duwlatov hakkında çeşitli iddialarda bulunulmuş, Duwlatov da bu yazısında bu iddialara cevap vermiştir.

151. Adam Sawdası (*İnsan Ticareti*, Qazaq, 1918/260. İsim: Madiyar): Çin'e göç edip büyük zorluklar yaşayan Kazak ve Kırgızlar içinde başlayan insan ticaretinin Kazak yurduna yayılmasının verdiği rahatsızlık. Yazar bu insan ticaretinin son bulması için neler yapılması gerektiğini madde madde sıralamıştır.

152. Qurmetti Okuwşılar (*Değerli Okurlar*, Qazaq, 1918/260. İsim: Madiyar): Kazak Gazetesi'nin kapanmasından açılmasına kadar geçen süreçte Rusya'daki siyasi gelişmelerin özeti.

153. Torğay Oblısının Qazağının Militsiya Aluw Tártibi (*Torğay Bölgesinin Kazaklarının Asker Alma Düzeni*, Qazaq, 1918/64. İsim: Mirjaqıp Duwlatuğlı): Yazıda, Alaşorda Yönetimi tarafından çıkarılan asker alma kuralları verilmiştir.

154. Tağı Qurban (*Bir Kurban Daha*, Qazaq, 1918/263. İsim: Mirjaqıp): Ağustos ayında Yedisu Bölgesi'nde Bolşevikler ile çarpışarak vefat eden Otınşı Äljanuğlı'nın hayatı ve halkına faydaları anlatılmaktadır.

155. Ult Matbuğatı (*Milli Matbaa*, Qazaq, 1918/264. İsim: Mirjaqıp Duwlatov): O dönemki matbuat faaliyeti ve bu faaliyetin ilerlemesi için gerekli öneriler yazının konusudur.

156. Qaytsek Jurt Bolamız (*Ne Yapsak Millet Oluruz*, Qazaq, 1918/264. İsim: Madiyar): Kazakların hakiki anlamda memleket, millet olması için gerekenler. Bu yazıda varlığı için savaşıyan Türk halkı Kazaklara örnek olarak gösterilmiştir. Duwlatov, memleket olabilmenin ilk basamağı olarak ordunun mevcudiyetini görmektedir. Ordu olunca özerk yönetim olunabileceğini ifade etmektedir.

157. Talaydın Sırı Aşıldı (*Birçoğunun Sırrı Ortaya Çıktı*, Qazaq, 1918/264. İsim: M.): Değişen şartların pek çok insanın gerçek yüzünü göstermesi. Padişahlık, İhtilal, Bolşevik hegemonyası dönemleri pek çok insanın gerçek yüzünün görünmesine sebep olmuştur.

158. Alaşorda (*Alaşorda*, Qazaq, 1918/ 265. İsim: Madiyar): Rusya'da başlayan özerk yönetim hareketleri ve Alaşorda'nın Kazak ve Kırgızların ortak hükümeti olacağına dair yazarın inancı işlenmektedir.

159. Oktyabr' Tönkerisinin Üşinşi Jılı (*Ekim İhtilali'nin Üçüncü Yılı*, Keday Sözi, 7 Kasım 1920. İsim: M. Duwlatov): Kazakların özellikle 1905'ten 1920'ye kadar uzanan süreçteki siyasi geçmişi. Yazar burada sadece kendilerinin değil tüm ezilenlerin sığınağının Komünist Partisi olduğunu ifade etmiş, *çok yaşasın III. Enternasyonal* demiştir.

160. Sovet Ökimeci hām Oquw Jayı (*Sovyet Hükümeti ve Eğitimin Durumu*, Keday Sözi, 7 Kasım 1920. İsim: Madiyar): Çarlık Rusya'da ve Sovyet döneminde tahsil hayatındaki farklılıklar. Yazar, Sovyet döneminde okumanın daha kolay olduğunu ifade etmektedir.

161. Qazaq-Qırğız Mäselesi (*Kazak Kırgız Meselesi*, Aq Jol, 1920/ 4. İsim: Azamat) Açlık, yokluk, kıtlık gibi zorluklar çeken Kazak ve Kırgızların meselesi yazının temel konusu. Yetkililerin bu sorunun çözümü için aldığı kararlar ve yazarın üç önerisi de yazıda bulunmaktadır.

162. Qazaq-Qırğız S'ezi (*Kazak Kırgız Kongresi*, Aq Jol, 1920/ 5. İsim: Azamat): 25 Ocak'ta toplanacak Kazak-Kırgız Kurultayı'nın gündemi ve bu kurultayın faydalı olması için olması gerekenler.

163. Jastar S'ezi (*Gençler Kongresi*, Aq Jol, 29 Aralık 1920. İsim: Azamat): Türkistan Cumhuriyeti'nin gençler kongresinin açılış günü. Yazar, bu tür faaliyetlerin artması gerekliliğini savunuyor.

164. Til Mäselesi (*Dil Meselesi*, Aq Jol, 1921/ 10. İsim: Azamat): Rusya'nın özellikle Türk halkları üzerinde uyguladığı dil

politikası. Bu yazıda İsmail Bey Gaspıralı'nın Dilde Birlik Mefkuresi'ni de görmek mümkündür.

165. Xalıq Ağartuw Komissariyatı Nazarına (*Halkı Aydınlatma Komiserliği'nin Dikkatine*, Aq Jol, 22 Ocak 1921. İsim: Azamat): Yazarın, halkın eğitim işleri ile ilgilenen kuruma eğitimin daha ileri taşınması için önerileri.

166. Şaruwaşılıqtı Qalay Tüzetemiz (*Çalışma Sahasını Nasıl Düzeltiriz*, Aq Jol, 1921/ 15. İsim: Azamat): 1. Dünya Savaşı'nın Rusya'ya verdiği zarar ve bu zarardan kurtulmak, işleri yoluna koymak için nelerin yapılması gerekliliği. Yazar, bu uğurda Kazak-Kırgızların neler yapabileceğini madde madde sıralamıştır.

167. Äyel Teñdiđi (*Kadın Eşitliği*, Aq Jol, 1921/ 16. İsim: Azamat): Kazakların kadınlarla ilgili kumalık, başlık parası gibi yanlış adetleri. Yazar, kadınlara seslenerek bu eski adetlere ram olmamalarını, Kazakistan Hükümeti'nin kadınlar için eşitlik kanunu çıkardığını ifade ediyor.⁷

168. Baspasöz Tuwralı Mäjilis (*Matbuat Hakkında Meclis*, Aq Jol, 1921/ 18. İsim: M.ıyar): Matbuat üzerine toplanan bir meclis ve bu meclisin kararları. Yazıda özellikle Özbek gazeteleri konu edinmiştir.

169. Eñbek Qarızı (*Emek Borcu*, Aq Jol, 1921/ 20. İsim: Azamat): Sovyet Hükümeti tarafından çıkarılan Eñbek Qarızı'nın (Emek Borcu) nasıl ödenmesi gerektiği. Bu yazıda diyalog biçiminde zenginlerin çocuklarını bu iş için göndermedikleri, gidenlerin hep fakir olduğu söylenmiştir.

170. Sawatsızdıqtı Joğaltuw (*Okumamışlığı Yok Etmek*, Aq Jol, 1921/ 21. İsim: Azamat): Ülkedeki cehaleti ortadan kaldırmak için yapılması gerekenler. Sovyet Hükümeti'nin cehaleti ortadan kaldırmak için uğraştığı vurgulanmaktadır.

171. Xalıq Ağartuwşılardıñ Qulağına Altın Sırđa (*Halkı Aydınlatanların Kulağına Altın Küpe*, Aq Jol, 1921/ 21. İsim: M.

⁷ Kadın meselesi Duwlatov'un edebi eserlerinde de sıkça üzerinde durulan konulardandır. Baqıtsız Jamal romanının kahramanı Jamal (Cemal) isimli bir kız; Balqıya piyesinin kahramanı ise Balqıya isimli bir kızdır. Bu meseleyi gazete yazılarında da işlemiştir. Konu ile ayrıntılı bilgi için bk. Arıkan (2008b); Kınacı (2017).

iyar): Eski ve yeni usul ile okuyan ve Seksewil İstasyonu'na bir mescit açılarak kendisinin oraya imam tayin edilmesini isteyen öğretmen Elbosın Bağymbayuglı'nın mektubu. Yazar, bu öğretmenlerin olmasından olmamasının yeğ olduğunu belirtir.

172. Eki Jartı Bir Bütün (*İki Yarım Bir Tam*, Aq Jol, 1921/ 23. İsim: Azamat): Birbiriyle kardeş olan Türkistan ve Kazakistan Cumhuriyetlerinin birbirinin eksiklerini gidermesi gerekliliği. Özellikle iki hükümetin matbaa alanında birbirine yardım etmesi gerekliliği belirtilmiştir.

173. Xalıq Sotı (*Halk Mahkemesi*, Aq Jol, 1921/ 24. İsim: Azamat): Kazakları yöneten adil beylerin yok olmasının ardından davaların artması ve Sovyet mahkemelerinin Kazak-Kırgızlar arasındaki davalara tam anlamıyla bakamaması. Yazar, mahkemelere seçilecek üyelerin para ile satın alınamayacak kişiler olması gerektiğini vurguluyor.

174. Kronştadt Oqıyğası (*Kronstadt Olayı*, Aq Jol, 1921/ 36. İsim: Azamat): Kronstadt'ta denizci askerlerin Bolşeviklere karşı başlattığı ayaklanma, bu ayaklanmanın sonuçları ve bu ayaklanmadan alınması gereken dersler işlenmektedir.

175. Eñbekşiler Avtonomiyası (*Emekçiler Otonomisi*, Aq Jol, 1921/ 41. İsim: M. Duwlatulı): Kazak-Kırgız emekçilerinin yeni dönemde neler yapması gerektiği. Yazar, özellikle kurumsallaşmanın, kolektif olmanın gerekliliği üzerinde duruyor.

176. El Küyzeldi (*Memleket Perişan Oluyor*, Aq Jol, 1921/ 45. İsim: Madiyar): Kazakların önceden ve o zamanda yaşadığı felaketler, açlık, kıtlık, yokluklar. Yazar, hükümeti bu konuda göreve çağırıyor.

177. Jastarğa (*Gençlere*, Aq Jol, 1921/ 53. İsim: Madiyar): Yaz tatilinde halkın içine dağılarak halka çeşitli alanlarda hizmet etmeye hazırlanan gençlere tavsiyeler yazının konusudur.

178. Qazaq Ziyalıları (*Kazak Aydınları*, Aq Jol, 1921/ 55. İsim: Madiyar): Kazak aydınlarının siyasi hareketlerdeki durumu. Özellikle Komünist Parti'ye girme çabaları ve bu partinin üye seçiminde nelere dikkat etmesi gerekliliği işlenmiştir.

179. Axmet Baytursınoviç Baytursınov (*Ahmet Baytursunoviç Baytursunov*, Trudı Obşçestva izuçeniya

Kirgizskogo kraya-Kırgız Bölgesi İnceleme Cemiyeti Çalışmaları, Orenburg, 1922): Ahmet Baytursınoy'un biyografisi. Rusçadır.

180. Aştıq Qırğınınan Qaytsek Qutılamız (*Hububat Kıtılığında Nasıl Kurtuluruz*, Aq Jol, 22 Mart 1922. İsim: Madiyar): Açlık ve yoksulluklarla mücadele eden Kazak halkına yardım edilmesi gerekliliği. Yazar, bu yardımın nasıl yapılması gerektiğini madde madde sıralamıştır.

181. Aşıqqan Elge Järдем Qaytkende Mol Tabıladı? (*Acıkan Halka Ne Yapılırsa Bol Yardım Bulunur?*, Aq Jol, 12 Ağustos 1922. İsim: Madiyar): Kazakların başındaki kıtlık ve açlık belası ile nasıl baş edileceği. Yazar öncelikle Kazakların önde gelenlerinin yardım etmesi gerektiğini, bunu gören halkın da mutlaka yardım edeceğini belirtiyor.

182. Turmıs, Salt-Sana, Oquw (*Hayat, Gelenek Görenek, Eğitim*, Qızıl Qazaqstan Dergisi, 1923/15. İsim: Tayminer): Hayatın, gelenek göreneklerin ve okumanın iç içe olduğu, bunların birbirini değiştirdiği, özellikle tahsilin, Kazakların hayatındaki kötü âdetleri yok etmesi gerektiği. Gelenekleri düzeltmenin yolunun meslek ve tahsilden geçtiğini de belirtmektedir yazar.

183. Din hăm Ğılım (*Din ve Bilim*, Qızıl Qazaqstan, 1923/16. İsim: Tayminer): Din ile bilimin mukayesesi. Yazar, dini genellikle karanlıkla bağdaştırmakta ve İslam'ın son dönemde yanlış anlaşıldığını ifade etmektedir.

184. Qazaq-Qırğızdın Atı Tegi Tuwralı (*Kazak ve Kırgızların Adı, Soyı Hakkında*, Şolpan, 1923/ 3-5; Qızıl Qazaqstan, 1923/ 17-18. İsim: Mirjaqıp.) I-Qazaq-Qırğızdın Atı Tegin Teris Uğınuw: Kazak ve Kırgızları araştırma tarihinin başlangıcı ve yabancı tarihçilerin bu konudaki görüşleri. Yazar Kazak ve Kırgız tarihinin genelde yanlış araştırıldığını belirtir. II-Qırğızdın Atı Tegi hăm Qaşannan Jurt Bolğanı Tuwralı: Kırgızların kısa tarihi. Yazıda Ebul Gazi Bahadır hanın verdiği bilgiler de tartışılmıştır. III-Qazaq Qalay Qırğız Atandı: Kazakların Ruslar tarafından yanlış bir biçimde Kırgız biçiminde adlandırmasının sebebi. IV-Qazaqtın Atı Tegi hăm Qaşannan Jurt Bolğanı Tuwralı: Kazak tarihinin ayrıntıları. Yazar, özellikle Kazak tarihi hakkındaki yanlışlar üzerinde durularak deliller eşliğinde Kazakların Firdevsi'den önce

millet olduğunu belirtmiştir. V-Qazaqtıñ Üş Jüzge Bölinüwi hám Alaş Atanuwı: Özellekle efsanelerden hareketle Kazakların Alaş olarak adlandırılması ve üç jüze bölünme sebebi. VI-Qorıtındı: Bundan önceki kısımların özeti.

185. Jaña Jazuw Erejeleri (*Yeni Yazma Kaideleri*, Qızıl Qazaqstan Dergisi, 1923/17-18. İsim: Tayminer): Kazak Bilim Komiserliğı tarafından çıkarılan yeni kaidelerin Kazak Türkçesinin fonetik özelliklerinden hareketle değerlendirmesi.

186. Baspasözimiz Ne Küyde (*Matbuatımız Ne Durumda*, Eñbekşi Qazaq, 1923/60. İsim: Madiyar): I- Kazakistan'da basım yayım faaliyetleri hakkında genel bilgi. II- Kazakistan Okuma-Bilgilendirme Komiserliğı tarafından okullarda okutulmak üzere kitaplar yazılması için yazarlara tebliğde bulunulmasının üzerinden zaman geçmesine rağmen sadece yazılan üç kitabın bulunması. Bu durumun sebepleri de yazıda irdelenmiştir. III- Yazarların daire işlerinden alınarak sadece yazarlık yapması neticesinde ortaya çıkacak sonuçlar. IV-Kazak matbuatının o günkü durumu. V- Kazak matbuatının 1922'de neler yaptığı. Yazar, Rusça basılan kitapların Kazakça basılan kitaplardan fazla olduğunu belirtir. VI- Kazakistan'daki süreli yayınların durumu. VII-Kazakistan'daki matbuatın düzelmesi için gerekli olanlar.

187. Sot Osınday Bolsın (*Mahkeme Böyle Olsun*, Eñbekşi Qazaq, 1923/ 67. İsim: Madiyar): Irğız Bölgesi'nde meydana gelen bir olay neticesinde Moskova'dan bir heyetin gelerek mahkeme kurması ve mahkemenin adaletle hükmetmesi. Yazar, bu mahkemeyi örnek göstermektedir.

188. Kim Oqıtağı (*Kim Okutur*, Eñbekşi Qazaq, 1923/ 68. İsim: Madiyar): Hükümetin eğitime yeteri kadar para ayıracağını ilan etmesine rağmen Kazak öğretmenlerinin çoğunun partiye katılması, ülkenin başka birimlerinde görev yapmaya başlaması. Yazar, eğitimin düzelmesi için önerilerini de sunmaktadır.

189. Qoş Keldiñ, Nawrız (*Hoş Geldin Nevruz*, Eñbekşi Qazaq, 1923/ 75. İsim: Madiyar): Nevruz Bayramı. Yazar, bu bayramın Kazaklarda diğer topluluklardan daha coşkulu kutlanmasının sebebini irdelemiştir.

190. Baspasöz Ümesi (*Matbuat İmecesı, Eñbekşı Qazaq, 1923/ 88. İsim: Mirjaqıp*): Matbuatın ne derece önemli olduğu ve Kazak matbuatının o günkü durumu. Matbuatı, ilerlemenin anahtarı olarak gören yazar, Kazak matbuatının ilerlemesi için gerekli olanları da madde madde anlatmıştır.

191. Qazaq-Qırğız Tariyxı Tuwralı (*Kazak Kırgız Tarihi Hakkında, Tilşi, 7 Haziran 1923. İsim: Mirjaqıp Duwlatulı*): Halkı Aydınlatma Komiserliği'nin isteği üzerine orta dereceli okullarda okutulmak üzere yazdığı Kazak Kırgız Tarihi için halktan istediği malumatları içeren mektup.

192. Soğıs hám Özgeris (*Savaş ve Değişim, Eñbekşı Qazaq, 1923/ 91. İsim: Tayminer*): Savaşın ve savaştan sonraki değişimin Rusya'daki köylüler ve emekçiler üzerindeki etkileri. Yazıda, savaş baronlarının savaşı sürdürme isteği de işlenmiştir.

193. Soğıs hám Özgeris (*Savaş ve Değişim, Eñbekşı Qazaq, 1923/ 94. İsim: Tayminer*): Savařtan sonra meydana gelen işçi ve asker ayaklanmasının zor kullanarak bastırılması, Karma Hükümetin bu konudaki faaliyetleri ve Bolşeviklerin kendini iyiden iyiye hissettirmesi.

194. Ğılım, Ādebiyet Mañdayınan (*Bilim, Edebiyat Karşısında, Eñbekşı Qazaq, 1923/ 140. İsim: M.*): Moskova'daki řark Matbuatı Bölümünün Korolenko'nun 'Makar'ın Düşü' kitabını basması ve bu eserin Kazakçaya çevrilmesi üzerine Duwlatov, bu eseri Kazak okullarında okutulmasını tavsiye etmektedir.

195. Bügin Aq Jol Gazetiniñ Düniyege Kelgenine Däl Üş Jıl (*Bugün Ak Jol Gazetesinin Dünyaya Geliřinin Tam Üçüncü Yılı, Aq Jol, 1923/ 367. İsim: Madiyar*): Ak Jol Gazetesini'nin çıkmaya başlamasının üzerinden üç yıl geçmesi hasebiyle yazarın bunu kutlaması ve medeniyet-gazete ilişkisini açıklaması.

196. Ult Āskeri Keñes Qorđanı Bolsın (*Halk Askeri Konseyin Dayanağı Olsun, Aq Jol, 1924/ 386. İsim: Madiyar*): Yazıda, Rusya'nın, Türkistan Özerk Cumhuriyeti'nde askeri birliğin kurulması kararı işlenmektedir.

197. Süyiniş Xabar (*Müjdeli Haber, Aq Jol, 1924/ 388. İsim: Madiyar*): Rusya'nın, Türkistan Özerk Cumhuriyeti'nde askeri birliğin kurulması yönündeki kararı. Bu yazıda Çarlık

Rusya'nın Kazaklardan ve Kırgızlardan neden asker almadığının sebepleri açıkça anlatılmış, Sovyet Hükümeti'nin ordu kurulması yönündeki kararının sebebi olarak da halkların eşitliği, ezilenlerin ayağa kalkması olarak gösterilmiştir.

198. Bilimpazdar Jıylısınan Keyin (*Âlimler Toplantısının Ardından*, Aq Jol, 1924/ 459. İsim: Madiyar): 12-18 Haziran arasında gerçekleşen Kazak ve Kırgız aydınlarının toplantısı. Bu toplantının ana gündemi imlada birlik meselesi olmuş ve kararlar alınmış, yazar da bu kararların uygulanması gerektiğini ifade etmiştir.

199. Urılıq Qaytkende Tıyıladı (*Hırsızlık Nasıl Kesilir*, Aq Jol, 13 Ocak 1924. İsim: Madiyar): Yazıda, hırsızlığın nasıl son bulacağına dair görüşler mevcuttur.

200. Ğılım Tönkerisi (*İlim Kalkınması*, Eñbekşi Qazaq, 1924/ 258. İsim: Taybağar): Ekim İhtilali'nden sonra Rusya'da bilim alanında da kalkınma yaşandığı, bu kalkınmanın sonucunda bilimin hayata daha uygulanır hale geldiği ifade edilmiştir. Yazar özellikle bu kalkınmanın neticesinde halkının öz dilinde eğitim almasına son derece sevinmektedir.

201. Jawızdıq Niyzamnaması (*Kötülük Nizamnamesi*, Aq Jol, 1924/436. İsim: Madiyar): Ceza Kanunu'nun *Jawızdıq Niyzamnaması* 'Kötülük Nizamnamesi' şeklinde Kazakçaya çevrilerek Taşkent'te basılması üzerine yazarın bu kitabı eleştirmesi. Yazar özellikle çeviride Kazakçanın yapısıyla ve doğasıyla uyuşmayan özellikleri teker teker çıkarmıştır.

202. Bayağı Jawızdıq Niyzamnaması (*Önceki Kötülük Nizamnamesi*, Aq Jol, 1924/ 463. İsim: Madiyar): Yazarın *Jawızdıq Niyzamnaması* isimli yazısına Orazayulı Âbdiraxmanbek bir cevap yazmıştır. Duwlatow da bu yazıya cevap vererek kendi fikirlerinin doğru olduğunu savunmaya devam etmiştir.

203. Bayağı Jawızdıq Niyzamnaması (*Önceki Kötülük Nizamnamesi*, Aq Jol, 1924/ 464. İsim: Madiyar): Duwlatov, *Jawızdıq Niyzamnaması* adıyla Kazakçaya çevrilen metinde özellikle fuhuş konusunda ciddi hatalar yapıldığını ve bunun mutlaka düzeltilmesi gerektiğini savunmaktadır.

204. Memleket Salıġınan Kim Artıq Paydalanadı (*Memleketin Vergisinden Kim Daha Fazla Faydalanıyor*, Aq Jol, 1924/ 468. İsim: Torġaylıq): Torgay Bölgesi örneġiyle o zamandaki vergi sisteminden kimin daha fazla faydalandığı anlatılmıştır.

205. Ötirik Emes Ras (*Yalan Deġil Gerçek*, Aq Jol, 1924/ 476. İsim: Madiyar): Orenburg'da gerçekleşen bilim toplantısından sonra Aq Jol Gazetesi'nin bu konudaki haberine Törequelulu Nâzir isimli biri 'yalan' demiş, Duwlatov da bu iddiaya cevap vermiştir. Toplantıda gündeme gelen Türk alfabesini kabul etme fikri bu tartışmanın başlangıç noktasıdır.

206. Artıq Jawap (*Fazladan Cevap*, Aq Jol, 1924/ 502. İsim: Madiyar): Törequelulu Nâzir Duwlatov'a cevap yazmış Duwlatov da tekrar Nâzir'e cevap vermiştir. Bu cevabında, kendisinin halkın görüşlerini temel olarak aldığını ifade etmiştir. Nâzir ile toplantılarda tartışmaya hazır olduğunu da ifade etmiştir.

207. Sot Qaytse Tüzeledi (*Mahkemeler Nasıl Düzelir*, Aq Jol, 1924/ 504. İsim: Madiyar): Mahkemelerin düzelmesi için gerekli öneriler. Yazar özellikle hâkimlerin kendi yetiştirdiği çevrede çalışmamasını, jüriye seçileceklerin veya hâkim olacakların Kazak örf ve adetlerini iyi bilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

208. Qazaq Saltı (*Kazakların Adetleri*, Jas Qazaq Dergisi, 1924/4. İsim: Taybaġar): Kazakların adetleri ile yeni kanunların birbirine uymaması yazının temel konusu. Yazar, Kazakların kötü adetlerini kanunun deġiştirmeye çalıştığını, kanunların ise Kazaklara yeni kötülükler öğrettiğini belirtmiştir.

209. Nariymanulı Nariyman (*Neriman Nerimanov*, Qızıl Qazaqstan, 1925/3-5. İsim: Madiyar): Neriman Nerimanov'un vefat ettiğini bildiren telgraf üzerine Nerimanov'un hayatının anlatıldığı yazı. Duwlatov'un Nerimanov'dan övgü ile bahsettiğini söylemek mümkündür.

210. Zaġ Kursı Aşılmaq (*Hukuk Kursu Açılacak*, Eñbekşi Qazaq, 1925/ 285. İsim: Madiyar): Kazakistan'da ve Başkurdistan'da açılacak olan hukuk kursu. Yazar bundan önceki kurslarda yaşanan zorlukları ve bu kursun daha verimli geçmesi için yapılması gerekenleri anlatmaktadır.

211. Jaņa Mäšiyne (*Yeni Makine*, Eñbekşi Qazaq, 1925/ 306. İsim: Madiyar): Dizgi makinesinin ne olduğu ve eski tip matbaalarla karşılaştırınca ne gibi avantajlarının olduğu anlatılmaktadır.

212. Dene Tärbiyesiniñ Negizi- Jaratılıs Küşteri (*Beden Terbiyesinin Temeli Yaratılış Güçleri*, Jas Qayrat, 25 Mayıs 1925. İsim: Mirjaqıp): Beden terbiyesinin önemi ve yazarın yaratılış güçleri olarak gösterdiği güneş, hava ve suyun sağlığa faydaları anlatılmaktadır.

213. Qazaq Tilin Jürgizetin Komissiyanın Qulağına Altın Sırğa (*Kazak Dilini İdare Eden Komisyonun Kulağına Altın Küpe*, Eñbekşi Qazaq, 1925/ 364. İsim: Madiyar): Kazak dilini idare eden komisyonun görevini tam yapmaması ve İçişleri Komiserliği'nin bir genelgesindeki dil yanlışları işlenmektedir.

214. Universitet Aşılmaqşı (*Üniversite Açılacak*, Eñbekşi Qazaq, 1925/ 379. İsim: M.). Kazakistan'a üniversite açılması kararı. Yazar, bu iş için halkın da hükümetin de çok çalışması gerektiğini ifade etmektedir.

215. Baspasöz Qatesiz Bolsın (*Basın Yayın Hatasız Olsun*, Eñbekşi Qazaq, 1926/ 29. İsim: Madiyar): Gazetelerdeki, dergilerdeki, kitaplardaki baskı hatalarının düzelmesi için gerekli olanlar anlatılmaktadır.

216. Janı Şıqqırdıñ Ötirikşisin-Ay (*Canı Çıkasıcının Yalancısı*, Awıl Tili, 1926/1. İsim: M.yar): Yazıda, Kazaklar ve Kazak yurdu hakkında yazılan kitaplardaki yalan ve yanlışlar işlenmektedir.

217. Ajaldan Qutqarğan Qızıl Til (*Ecelden Kurtaran Kızıl Dil*, Awıl Tili, 1926/2. İsim: Madiyar): Rusça eğitim verdiği için ölüm cezasına çarptırılan Babaşulı Dosqayır'ın Jumağazı Xan'a yazdığı şiir ile ölüm cezasından kurtulması anlatılmaktadır.

218. Qazaq Tiliniñ Muñı (*Kazak Dilinin Sıkıntısı*, Awıl Tili, 1926/1. İsim: Madiyar): Yazar, bu eseri Kazak dilinin ağız ile yazmıştır. Kazak dili, Awıl Tili Gazetesini çıkaran Mınbayulı Jalaw'a minnettardır.

219. Qazaq Doktorı Kerek (*Kazak Doktoru Gerekli*, Eñbekşi Qazaq, 1926/ 25. İsim: Madiyar): Kazakların yaşadığı bölgelerde

Kazak doktor ve sağlıkçıların olması gerektiği. Kazak hastaların Rus doktorlar ile tercüman aracılığıyla anlaşmaya çalışması neticesinde komik diyalogların gelişmesi de yazının konusudur.

220. Tsifr Jazuwı (*Rakamların Yazımı*, ?, ?. İsim: Taybağar): Rakamların yazımı ve sayı sistemi. Yazar, rakam yazım sisteminin Hint'ten Araplara, Araplardan dünyanın diğer milletlerine yayıldığını anlatarak o dönemdeki bazı karışıklıklara değinmiştir.

221. Zençenko Men Emen'evtiñ Qazaqşağa Awdarılağan Esep Quraldarı (*Zençenko İle Emenev'in Kazakçaya Çevrilen Matematik Kitapları*, ?, ?. İsim: Taybağar): Zençenko ile Emenev'in ilkokul için yazdığı matematik kitaplarının Kazakçaya tercümesi. Yazar, bu tercümelerin başarısız olduğunu, özellikle de eserlerin, Kazakların hayatına yabancı olduğunu ifade etmektedir.

222. Orıssalağan Qazaq Tili (*Rusçalaşan Kazak Dili*, Eñbekşi Qazaq, 1926/141. İsim: Taybağar): Yazar, okuyan Kazakların genellikle Rusça eğitim aldığını, bunun sonucunda da eserlerde Rusçanın etkisine giren bir Kazakçanın ortaya çıktığını ifade etmektedir. Özellikle Kazakçanın ses sisteminin, ek sisteminin ve söz diziminin bozulduğunu ifade etmekte ve bunlara dair örnekler vermektedir.

223. On Altınıñ Oyranı (*On Altının Viranı*, Eñbekşi Qazaq, 1926/ 145. İsim: Mirjaqıp Duwlatov): 1916 Haziran ayında Çarlık Rusya tarafından çıkarılan asker alma kanunundan sonra yaşananlar. Yazar, Qazaq Gazetesi'nin, 204. sayısında A. Baytursınov, M. Tunğanşin, S. Qadırbayev ile beraber yazdığı *Torğay hām Irğız Üyeziniñ Xalqına* başlıklı yazısında kanun hükmüne uyulmasını yazmıştı. Bu yazıda o zamanın şartlarının, zorlamalarının bunu gerektirdiğini ifade etmektedir.

224. Qara Eşkige Jan Qayğı, Qasapşığa Mal Qayğı (*Koyun Can Derdinde Kasap Et Derdinde*, Eñbekşi Qazaq, 1926/ 162. İsim: Madiyar): 1916 Haziran ayında Çarlık Rusya tarafından asker alma kanununun çıkarılmasının ardından yazarın Qostanay bölgesinde asker alımının yapıldığı bir evde tanık oldukları. Tanıdığı olanların, rüşvet verenlerin askere alınmadığını ifade etmektedir yazar.

225. Astıqtı Qamsızdandıruw Kerek (*Hububatı Sigortalatmak Gerek*, Eñbekşi Qazaq, 1926/ 183. İsim: M.): Yazıda, o dönemde bolca elde edilen hububatın sigortalatılması gerekliliği işlenmiştir.

226. Mal Tuqımın Asıldandıratın Orın Aşıldı (*Malın Cinsini Safkanlaştıran Yer Açıldı*, Eñbekşi Qazaq, 1926/ 184. İsim: M.): Yazıda, Taşkent'te sığırların cinsini safkanlaştıran merkezin açılması işlenmiştir.

227. Oqımağan Jastardı Eske Aluw Kerek (*Okumayan Gençleri Hatırlamak Gerek*, Eñbekşi Qazaq, 1926/ 197. İsim: Duwlatulı): Ekim İhtilali'nden sonra gençlerin okumaya daha çok meylettiği ancak okumayan gençlerin de okutulması gerektiği işlenmektedir.

228. Mäjit Beker Qınjıladı (*Mejit Boşuna Kırılıyor*, Eñbekşi Qazaq, 1926/ 227. İsim: Mirjaqıp): Eserini basılması için Memleket Matbuatı'na veren Mäjit isimli birinin Mirjaqıp Duwlatov'a sitemi. Yazar, Mäjit'in siteminin boşuna olduğunu ifade ediyor.

229. Äziret Sultan Meşiti (*Hazret Sultan Mescidi*, Eñbekşi Qazaq, 1926/ 275. İsim: Tayminer): Yazıda, Hoca Ahmet Yesevi türbesinin kısa tarihi anlatılmaktadır.

230. 1916 Jılı Torğay Qazağının Köterilisi (*1916 Yılında Torgay Kazaklarının Ayaklanması*, Awıl Gazeti, 1926/ 277, 278. İsim: Torğaylıq): Çarlık Rusya tarafından çıkarılan asker alma kanunu sonucunda Torğay'daki Kazakların ayaklanması ve sonrasında gelişen olaylar. Yazar, bu olayları bütün tafsilatı ile anlatmıştır.

231. Birimjanulı Axmet (*Ahmet Birimcanulı*, Eñbekşi Qazaq, 1927/ 6. İsim: Mirjaqıp): Yazı, II. Meclis'te Torğay Bölgesi'nden milletvekili seçilen hukukçu Axmet Birimjanulı'nın boğaz kanseri nedeniyle ölmesi üzerine kaleme alınmıştır.

232. Tatarca Jazuw Mäşinesi (*Tatarca Yazı Makinesi*, Eñbekşi Qazaq, 1927/ 11. İsim: Madiyar): İdiris ulı Muqamet tarafından geliştirilen yazı makinesi. Bu makine ile matbaa işlerinin kolaylaştığı bilgisi üzerine yazar, bu makinenin faydalı olacağını ifade etmektedir.

233. Qazaq Teatırınıñ Jıldıq Toyı (*Kazak Tiyatrosunun Yıllık Eǵlencesi*, Eñbekşi Qazaq, 1927/ 14. İsim: Madiyar): 18 Ocak'ta gerçekleştirilen Kazak Tiyatrosu gecesi. Duwlatov, Kazak Tiyatrosu'nun kurulmasının üzerinden bir yıl geçmesine rağmen gelişmelerden çok memnun olduğunu, geceye katılan herkesin de aynı fikirde olduğunu ifade etmektedir.

234. Qandı Jeksenbi (*Kanlı Pazar*, Eñbekşi Qazaq, 1927/ 17. İsim: Madiyar): 9 Ocak 1905 Pazar günü Rusya'da halk, isteklerini bildirmek üzere padişahın sarayına yürümüştür. Son derece iyi niyetle yapılan bu yürüyüş sonucunda askerler halka ateş açmış ve pek çok kişi ölmüştür. Yazıda bu mesele konu edinmiştir.

235. Gazet Tili Oñdı Bolsın (*Gazete Dili Doğru Olsun*, Eñbekşi Qazaq, 1927/ 22. İsim: Tayminer): Gazetelerde kullanılan Kazakçanın ve imlanın düzgün olması gerektiği. Yazar, gazetelerde kullanılan dilin halkı çok etkilediğini bu nedenle gazete yönetimlerinin yazıların ve haberlerin dili kontrol etmesi gerektiği ifade edilmiştir.

236. Äwliyeatadaǵı Jılqı Zawıtı (*Evlıyaata'daki At Çiftliği*, Eñbekşi Qazaq, 1927/ 236. İsim: M.): Äwliyaata'da bulunan at çiftliği. Yazar, buraya yaptığı bir ziyareti anlatırken atlara hayran kaldığını belirtmiştir.

237. Säken Ağay Äbdennen Kem Soǵar ma Eken (*Seken Ağabey Ebden'den Az mı Avlar Acaba*, Eñbekşi Qazaq, 1927/ 236. İsim: Madiyar): Sov. Step' Gazetesinde kuş avcısı Atabayulı Äbden'in sanatı anlatılmış, Duwlatow bu yazıyı okuduktan sonra ünlü avcı Şorma'nın Sädwaqası hakkında bilgi verme gereği duymuştur. Säken Ağay'ı ziyaret eden Duwlatov, onun avcılık üzerine bir kitabının da olduğunu ve bu eserin yeniden basılması gerektiğini ifade etmiştir.

238. Mädeniyet Tönkerisiniñ Mindetteri Men Oqıtuwşı (*Medeniyet Ayaklanmasının Gereklere ve Öğretmen*, Eñbekşi Qazaq, 1927/ 231. İsim: M.): Medeniyet yolundaki ilerlemede öğretmenlerin durumu. Yazar, o zamanki öğretmenlerin hem nicelik hem de nitelik bakımından yetersiz olduğunu ifade etmiş ve öğretmenlerin bu iş için neler yapabileceğini yazmıştır.

3. Sonuç

İlk gazete yazısını yazdığı 1907'den son gazete yazısını yazdığı 1927'ye kadar Mirjaqip Duwlatov toplam 238 gazete yazısı kaleme almıştır. Bu yazıların her biri toplumu büyük bir dikkatle süzen bir sosyoloğun, dünyadaki siyasi olaylara hâkim bir siyaset adamının, basın yayının sorunlarını bilen bir gazetecinin, eğitim ile ilgili sorunları bilen, çözüm önerileri sunan bir pedagoğun, kendi halkının tarihini iyi bilen bir tarihçinin, eser eleştirisi yapan bir edebiyat eleştirmenin yazılarıdır.

Duwlatov, gazete yazılarında pek çok farklı konuya değinmiştir. Bu konuları şu şekilde tasnif etmek mümkündür:

Siyasi meseleler: 55,

Şahısların anlatıldığı yazılar: 17,

Sosyal meseleler: 90,

Eğitim-öğretim meseleleri: 24,

Basın yayın meseleleri: 18,

Tarih: 8,

Haber: 16,

Şahsa veya basın yayın organlarına verilen cevap: 7,

Edebi eleştiri: 3.

Bu tasniften yazarın en çok sosyal ve siyasi meselelere değindiği görülmektedir. Yazarın üzerinde en çok durduğu sosyal meseleler; adalet, Kazakların adet ve gelenekleri, kıtlık ve salgın hastalıklardır. Siyasî olarak da; dünyanın siyasi çalkantıları, Rusya'daki siyasî olaylar, Ekim İhtilali, Türkistan'da kurulan özerk yönetimler gibi meseleler yazarın üzerinde en çok durduğu konulardandır.

Yazar, bu gazete yazılarını pek çok farklı gazete ve dergide yayımlamıştır. Bu gazeteler ve yayımladığı yazı sayısını⁸ şu şekilde göstermek mümkündür: Serke: 1; Waqıt: 1; Sibirskiye Voprosı: 1; Ayqap: 12; Qazaq: 137; Birlik Tuwı: 2; Abay Dergisi: 1; Sariarqa: 1;

⁸ Yazarın 238 gazete yazısı olmasına rağmen buradaki sayı 241 çıkmaktadır. Bunun sebebi, yazarın bir yazısını Şolpan'ın iki ayrı sayısında; Qızıl Qazaqstan'ın iki ayrı sayısında yayımlamasıdır.

Kedey Sözi: 1; Aq Jol: 32; Trudı Obşçestva izuçeniya Kirgizskogo kraya-Kırgız Bölgesi İnceleme Cemiyeti Çalışmaları: 1; Qızıl Qazaqstan: 7; Şolpan: 2; Eñbekşi Qazaq: 31; Tilşi: 1; Jas Qazaq: 1; Jas Qayrat: 1; Awıl Tili: 3; Awıl Gazeti: 1; Belirsiz: 3⁹

Bu sayılardan Kazak, Aq Jol ve Eñbekşi Qazaq gazetelerinin yazarın hayatında önemli bir yer tuttuğunu görmek mümkündür.

Duwlatov, gazete yazılarında pek çok farklı isim kullanmıştır: Bu isimler ve bu isimlerle yazdığı gazete yazısı sayısını ise şu şekilde göstermek mümkündür: Arğın: 5; Torğayulı: 2; Turgayskiy: 1, Mirjaqıp Duwlatov: 8; Azamat Alaşuğlı: 6; M.D.: 74; Türik Balası: 8; Azamat: 13, Mir-Yakub Duwlatov: 3; M.: 12; M. Duwlatov: 4; Mirjaqıp: 11; Arğın Balası: 1; Madiyar: 64; Mirjaqıp Duwlatuğlı: 1; M.iyar: 2; M. Duwlatulı: 2; Tayminer: 7; Taybağar: 5; Torğaylıq: 2; M.yar: 1; Duwlatulı:1; İsimsiz: 5.

Yazarın yazıları genellikle tek yazı şeklindedir. Ancak yazı dizisi halinde olan yazıları da mevcuttur.

Yazar, 230 yazıyı tek başına kaleme almıştır. 8 yazıda ise başka yazarların da isimleri bulunmaktadır.

Yazarın *Sayeant Consules ve Axmet Baytursınoviç Baytursınov* isimli makaleleri Rusçadır. İsmāğulov, yazarın Rusçayı son derece yetkin bir biçimde kullandığını ifade etmektedir. (2013b: 370).

Ömrünü yazmaya, halkı aydınlatmaya, insanları uyarmaya ve uyandırmaya adanmış yazar, hayatının10 yılını hapiste geçirmesine rağmen pek çok alanda çok sayıda eser vermiştir. Gazete yazıları da yazarın dünya görüşünü, yazarın nelerle ilgilendiğini anlamak için anahtar mahiyetindedir.

Kaynakça

Arıkan, Metin (2008a). "Mirjaqıp Duwlatulı: Hayatı, Eserleri".

Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, C. 5, S. 4, s. 102-121.

Arıkan, Metin (2008b). "Kazak Edebiyatında İlk Roman-Bakıtsız Jamal". *Turkish Studies*, 3/7, s. 39-82.

⁹ Üç yazının hangi gazetede yayımlandığı yukarıda belirtilen eserlerde gösterilmemiştir.

- Duwlatalı, Mirjaqıp (2013). *Altı Tomdıq Şıǵarmalar Jıynaǵı*. (Sorumlu Redaktör: Jumaǵali İsmāǵulov). C. II-III, Almatı: Mektep.
- İsmāǵulov, Jumaǵali (2013a). “Ulı Maqsat Jolında (Alǵı Söz Ornına)”. *Mirjaqıp Duwlatalı Altı Tomdıq Şıǵarmalar Jıynaǵı-II*. Almatı: Mektep. s. 5-26.
- İsmāǵulov, Jumaǵali (2013b). “Tüsiniktemeler”. *Mirjaqıp Duwlatalı Altı Tomdıq Şıǵarmalar Jıynaǵı-II*. Almatı: Mektep. s. 369-386.
- Kınacı, Cemile (2016). “Kazak Aydını Mirjakıp Duwlatalı'nın (1885-1935) Balkıya (1922) Tiyatro Eserinde Ceditçi Düşünce ve Dönemin Sosyal Meseleleri”. *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*. S.18, s. 171-194.
- Kınacı, Cemile (2017). “Ceditçi Kazak Aydını Mirjakıp Duwlatalı'nın (1885-1935) Balkıya (1922) Tiyatro Eserinde Kazaklarda Kadın Sorunu”. *Bilig*. (Yaz), S. 82, s. 41-63.
- Koç, Kenan- Bayniyazov, A.- Başkapan, V. (2003). *Kazak Türkçesi Türkiye Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Akçağ.
- Türk, Vahit (2005). “Kazak Gazetesi”. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*. S. 19, s. 131-138.